MANOGAT • Year 43 • Issue 15 • 10 November 2024 • Kartak Sud 9, Samvat 2081 • Yugabd 5126 • Price : Rs. 5/- • Pages : 28

मनोगत

ભગવાન બિરસા મુંડા જન્મજયંતી

સરદાર પટેલના સાર્ધશતાબ્દી (૧૫૦) વર્ષને ભારતની અનેકતામાં એકતાનો અને વિરાસતથી વિકાસનો ઉત્સવ બનાવીએ

પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીની ગુજરાત મુલાકાતની તસવીરો

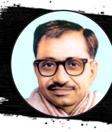

Year : 43, Issue : 15, Pages : 28

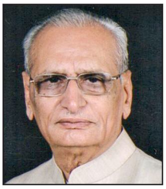

તંત્રીસ્થાનેથી

મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી (ગાંધીજી)એ આઝાદી સમયે હિમાલય જેવડી ભૂલ કરીને આ દેશનું સુકાન સરદાર પટેલને બદલે જવાહરલાલ નેહરુને સોંપ્યું હતું

પ્રિય કાર્યકર્તા બંધુ/ભગિની,

નમસ્કાર.

નવું વર્ષ શરૂ થઈ ગયું છે. સૌને નૂતન વર્ષાભિનંદન.

આ વર્ષ એટલે સરદાર પટેલનું ૧૫૦મું જન્મજયંતી વર્ષ. આપણા સૌના દેશભક્ત સરદાર (નેતા)નું આ મહત્ત્વનું વર્ષ. આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે, મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી (ગાંધીજી)એ આઝાદી સમયે હિમાલય જેવડી ભૂલ કરીને આ દેશનું સુકાન સરદાર પટેલને બદલે જવાહરલાલ નેહરુને સોંપ્યું હતું. આ નિર્ણયથી આપણા દેશને કલ્પના પણ ન થઈ શકે એટલું મોટું, આપણે સમજી પણ ન શકીએ એટલી બધી બાબતોમાં અને માપી પણ ના શકીએ એટલું મોટું નુકસાન થયું છે. માત્ર નીચેની ત્રણ જ બાબતોને ધ્યાન પર લઈએ તો પણ આપણને આ નુકસાન સમજી શકાશે.

(૧) દેશની સંસ્કૃતિ અને સંસ્કાર પર નેહરુની દંભી વિચારધારાએ કુઠારાઘાત કર્યો હતો. અને જેના કારણે આ દેશના સનાતન ધર્મના સ્થાને સામ્યવાદી ધારણાઓને મહત્ત્વની બનાવીને શ્રદ્ધાથી સુશાસનની રામાયણકાળની દેશની દિશાને પાટા પરથી ઉતારીને, શ્રદ્ધાને અલગ-થલગ કરી ખોખલા ધર્મગુરુઓના નામે પ્રપંચો રચી તેને તોડી-ફોડી અને મરોડવાનો અકલ્પ્ય પ્રયાસ થયો. સનાતની સંસ્કૃતિનો છેદ ઉડાવવાનું ભયાનક કૃત્ય થયું અને સામા પક્ષે તુષ્ટીકરણની શાસનપદ્ધતિથી લોકશાહીના નામે હિન્દુ સંસ્કૃતિનું યેન-કેન પ્રકારે ચિરહરણ થયું.

(૨) નેહરુની ખોખલી વિદેશનીતિના કારણે કાશ્મીર પ્રશ્ન આજ સુધી સળગતો રહ્યો. પાકિસ્તાનની નાલાયકી અત્યાર સુધી આપણને નુકસાન કરતી રહી અને હજી પણ કાશ્મીરમાં પરોક્ષ રીતે નુકસાન કરી રહી છે. સાથે સાથે ચીનની દાદાગીરી પણ ભારત સહન કરતું રહ્યું. આ ઉપરાંત અન્ય દેશો સામે પણ ભારત આંખથી આંખ મિલાવીને વાત કરી શકતું ન હતું. આમ નેહરુની બિનજોડાણવાદી વિદેશનીતિના કારણે વિશ્વમાં ભારતનું 'વજૂદ' પણ 'બિન અસરકારક' રહ્યું હતું.

(૩) હિન્દુ સંસ્કૃતિના પરોક્ષ પતન, સામ્યવાદી ઝોકવાળું શાસન અને ભ્રષ્ટાચારી વ્યવસ્થાતંત્રોની નિરંકુશ પદ્ધતિઓ ઊભી કરીને આ દેશને 'ભારતીયપણા'થી સંપૂર્ણપણે અલગ પાડી દેવાનું કાર્ય નેહરુ-ગાંધી પરિવારના માધ્યમથી આઝાદી પછી દાયકાઓ સુધી કરવામાં આવ્યું અને પરિણામે દેશે દિશા અને દશા બંને ગુમાવી.

આવી અનેક બાબતો માટે જેટલી નેહરુનીતિ જવાબદાર છે એટલો જ જવાબદાર ગાંધીજીનો સરદારના બદલે નેહરુને પ્રધાનમંત્રી બનાવવાનો જોહુકમીથી લેવાયેલો ખોટો નિર્ણય પણ જવાબદાર છે.

ગાંધીજી પોતાના અહિંસાના વિચાર માટે વિશ્વની દૃષ્ટિએ મહામાનવ હોઈ શકે પણ આઝાદી પછી દાયકાઓ સુધી નેહરુનીતિના કારણે દેશ પર થયેલા સંસ્કૃતિ, સ્વદેશીકરણ અને ભારતીયપણા પરના દંભી બિનસાંપ્રદાયિક, વિદેશી આચાર-વિચારના આક્રમણ અને અત્યાચાર માટે જવાબદાર નેહરુના રાજકીય જન્મદાતા તરીકે પણ ઇતિહાસ તેમનું ચોક્કસ મૂલ્યાંકન કરશે જ.

ખેર ! સરદાર પટેલને એનાથી મોટી બીજી શ્રદ્ધાંજલિ કઈ હોઈ શકે કે સમગ્ર દેશ એક અવાજે કહે છે કે સરદાર પટેલ જો આ દેશના પ્રથમ પ્રધાનમંત્રી હોત તો આ દેશ ખરા અર્થમાં ઘણા સમય પહેલાંથી જ ભારત હોત.

આવો, સરદારસાહેબને છાજે એ રીતે એક થઈ ગાંધીજીની હિમાલય જેવડી ભૂલને સુધારીને માન. શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના નેતૃત્વમાં દેશને હિમાલયથી પણ ઉત્તુંગ સફળતા અને સમૃદ્ધિના શિખરે પહોંચાડવા કટિબદ્ધ બનીએ.

વંદે માતરમ્.

- સુરેન્દ્ર પટેલ

પત્રવ્યવહાર કાર્યાલય
મનોગત પાક્ષિક
ભારતીય જનતા પાર્ટી-ગુજરાત પ્રદેશ
દીનદયાળ ભવન, જે. પી. ચોક,
ખાનપુર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧
ફોન : ૦૭૯-૨૫૫૦૪૫૨૨
વૉટ્સઍપ નં. : ૬૩૫૧૯૫૯૦૯૪
E-mail : manogat.1980@gmail.com

તંત્રી મુદ્રક પ્રકાશક
સુરેન્દ્રભાઈ મોતીલાલ પટેલ ભારતીય જનતા પાર્ટી-ગુજરાત વતી ગુજરાત ઑફસેટ પ્રા. લિ., 'ઑફસેટ હાઉસ' સ્ટેશન રોડ, વટવા, અમદાવાદ-૩૮૨ ૪૪૦ ખાતે છપાવી ભારતીય જનતા પાર્ટી-ગુજરાત પ્રદેશ કાર્યાલય, દીનદયાળ ભવન, જે. પી. ચોક, ખાનપુર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧થી પ્રગટ કર્યું.

Editor : Printer : Publishers :
Surendrabhai Motilal Patel on behalf of Bharatiya Janta Party-Gujarat Pradesh Printed at **Gujarat Offset Pvt. Ltd.**, 'Offset House', Station Road, Vatva, Ahmedabad and Published from Bharatiya Janta Party-Gujarat Pradesh J. P. Chowk, Khanpur, Ahmedabad-380001

સરદાર સાહેબ અમર રહો - અમર રહો

આ વર્ષે સરદાર પટેલની દોઢસોમી જન્મજયંતીની ઉજવણી થશે આ વર્ષની ઉજવણી એક ભારત, શ્રેષ્ઠ ભારત માટેના આપણા સંકલ્પને મજબૂત કરશે

દિવાળી એક પવિત્ર તહેવાર છે. દિવાળી દીવાઓ દ્વારા, સમગ્ર દેશને જોડે છે અને સમગ્ર દેશને પ્રકાશિત કરે છે

સરદાર સાહેબની ઓજસ્વી વાણી. સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી પાસેનો આ ભવ્ય કાર્યક્રમ. એકતા નગરનું આ વિહંગમ દૃશ્ય અને અહીંનું અદ્‌ભુત પ્રદર્શન. મિની ઇન્ડિયાની આ ઝલક. બધું જ અદ્‌ભુત, પ્રેરણાદાયી છે. છે. 15મી ઑગસ્ટ અને 26મી જાન્યુઆરીની જેમ જ 31 ઑક્ટોબરે આયોજિત આ કાર્યક્રમ સમગ્ર દેશને નવી ઊર્જાથી ભરી દે છે. હું તમામ દેશવાસીઓને રાષ્ટ્રીય એકતા દિવસની શુભેચ્છા પાઠવું છું.

મિત્રો, આ વખતે રાષ્ટ્રીય એકતા દિવસ એક અદ્‌ભુત સંયોગ લઈને આવ્યો છે. એક તરફ આજે આપણે એકતાના પર્વની ઊજવણી કરી રહ્યા છીએ તો બીજી તરફ દિવાળી પણ એક પવિત્ર તહેવાર છે. દિવાળી, દીવાઓ દ્વારા, સમગ્ર દેશને જોડે છે અને સમગ્ર દેશને પ્રકાશિત કરે છે. અને હવે દિવાળીનો તહેવાર ભારતને પણ વિશ્વ સાથે જોડી રહ્યો છે. ઘણા દેશોમાં તેને રાષ્ટ્રીય તહેવાર તરીકે ઉજવવામાં આવે છે. હું દેશ અને દુનિયામાં વસતા તમામ ભારતીયોને, ભારતના શુભચિંતકોને દિવાળીની ખૂબ ખૂબ શુભેચ્છાઓ પાઠવું છું.

આ વર્ષની ઉજવણી એક ભારત, શ્રેષ્ઠ ભારત માટેના આપણા સંકલ્પને મજબૂત કરશે

મિત્રો, આ વખતે એકતા દિવસ અન્ય કારણોસર પણ ખાસ છે. સરદાર પટેલની 150મી જન્મજયંતી આજથી શરૂ થઈ રહી છે. આગામી બે વર્ષમાં દેશ સરદાર પટેલની 150મી જન્મજયંતીની ઉજવણી કરશે. ભારત પ્રત્યેના તેમના અસાધારણ યોગદાન માટે આ દેશવાસીઓની શ્રદ્ધાંજલિ છે. આ બે વર્ષની ઉજવણી એક ભારત, શ્રેષ્ઠ ભારત માટેના અમારા સંકલ્પને મજબૂત કરશે. આ અવસર આપણને શીખવશે કે અસંભવ લાગતાં કાર્યોને પણ શક્ય બનાવી શકાય છે. જ્યારે ભારતને આઝાદી મળી ત્યારે વિશ્વમાં કેટલાક એવા લોકો હતા જેઓ ભારતના વિઘટનનું મૂલ્યાંકન કરી રહ્યા હતા, અને હવે આપણે સરદાર સાહેબના અવાજમાં તેનું વિગતવાર નિવેદન

સાંભળ્યું. તેમને એવી આશા નહોતી કે સેંકડો રજવાડાંઓને એક કરીને ફરીથી અખંડ ભારતનું નિર્માણ થશે. પણ સરદાર સાહેબે કરી બતાવ્યું. આ શક્ય બન્યું કારણ કે સરદાર સાહેબ વર્તનમાં વાસ્તવિક, સંકલ્પમાં સત્યવાદી, કાર્યમાં માનવતાવાદી અને ધ્યેયમાં રાષ્ટ્રવાદી હતા.

આપણું એકતા નગર અહીં સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી છે અને એવું નથી કે તેના નામમાં એકતા છે, તેના નિર્માણમાં પણ એકતા છે

મિત્રો, છેલ્લાં 10 વર્ષ ભારતની એકતા અને અખંડિતતા માટે અભૂતપૂર્વ સિદ્ધિઓથી ભરેલો સમયગાળો છે. આજે સરકારના દરેક કામ અને દરેક મિશનમાં રાષ્ટ્રીય એકતા પ્રત્યેની પ્રતિબદ્ધતા દેખાય છે. આનું એક મોટું ઉદાહરણ છે આપણું એકતા નગર. અહીં સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી છે. અને એવું નથી કે તેના નામમાં એકતા છે, તેના નિર્માણમાં પણ એકતા છે. તેને બનાવવા માટે દેશના ખૂણે ખૂણેથી, દેશના ખેડૂતો પાસેથી, ખેતરોમાં વપરાતાં ઓજારોમાંથી લોખંડ આખા દેશમાંથી અહીં લાવવામાં આવતું હતું, કારણ કે સરદાર સાહેબ લોખંડી પુરુષ હતા, ખેડૂતના પુત્ર હતા. તેથી જ લોખંડ, અને તે પણ ખેતરોમાં વપરાતા સાધનોમાંથી લોખંડ, અહીં લાવવામાં આવ્યું હતું. દેશના ખૂણે-ખૂણેથી અહીં માટી લાવવામાં આવી છે. તેનું નિર્માણ પોતાનામાં એકતાની અનુભૂતિ કરાવે છે. અહીં એકતા નર્સરી બનાવવામાં આવી છે. અહીં એક વિશ્વવન છે, જ્યાં વિશ્વના દરેક ખંડનાં વૃક્ષો અને છોડ છે. અહીં એક ચિલ્ડ્રન ન્યુટ્રિશન પાર્ક છે, જ્યાં સમગ્ર દેશની તંદુરસ્ત ખોરાકની આદતો એક જ જગ્યાએ જોઈ શકાય છે. અહીં આરોગ્ય વાન છે, જ્યાં દેશના વિવિધ ભાગોની આયુર્વેદિક પરંપરાના છોડ સામેલ છે. એટલું જ નહીં, પ્રવાસીઓ માટે એકતા મોલ પણ છે, જ્યાં એક જ છત નીચે દેશભરની હસ્તકલા ઉપલબ્ધ છે. અને મિત્રો, એવું નથી કે આ એકતા મોલ માત્ર અહીં જ છે, તેઓ દેશના દરેક રાજ્યની રાજધાનીમાં એકતા મોલના નિર્માણને પ્રોત્સાહિત કરી રહ્યા છે. દર વર્ષે યોજાતી એકતા દોડથી પણ આ એકતાનો સંદેશ મજબૂત થાય છે.

વિકાસ અને વિશ્વાસની આ એકતા એક ભારત શ્રેષ્ઠ ભારતના નિર્માણને વેગ આપે છે

મિત્રો, અગાઉની સરકારોની નીતિઓ અને ઇરાદાઓમાં ભેદભાવની લાગણી પણ દેશની એકતાને નબળી પાડી રહી છે. છેલ્લાં 10 વર્ષમાં દેશમાં સુશાસનના નવા મોડલે દરેક પ્રકારના ભેદભાવને ખતમ કરી દીધા છે. અમે સૌના સાથ, સૌના વિકાસનો માર્ગ પસંદ કર્યો છે. આજે આ યોજના દ્વારા કોઈપણ ભેદભાવ વિના દરેક ઘર સુધી પાણી પહોંચાડવાના પ્રયાસો થઈ રહ્યા છે. આજે દરેકને પીએમ કિસાન સન્માન નિધિ મળે છે, તેથી દરેકને તે કોઈપણ ભેદભાવ વિના મળે છે. આજે, જ્યારે આપણે પીએમના નિવાસસ્થાને મળીએ છીએ, ત્યારે કોઈપણ ભેદભાવ વિના દરેકને મળે છે. આજે આયુષ્માન યોજનાના લાભો ઉપલબ્ધ છે. તેથી દરેક પાત્ર વ્યક્તિ કોઈપણ ભેદભાવ વિના તેનો લાભ લે છે. સરકારના આ અભિગમે સમાજમાં અને લોકોમાં દાયકાઓથી પ્રવર્તતા અસંતોષનો અંત લાવી દીધો છે. આ કારણે સરકારમાં લોકોનો વિશ્વાસ વધ્યો છે, દેશની વ્યવસ્થાઓ પર વિશ્વાસ વધ્યો છે. વિકાસ અને વિશ્વાસની આ એકતા એક ભારત શ્રેષ્ઠ ભારતના નિર્માણને વેગ આપે છે. અને મને પૂરો વિશ્વાસ છે કે આપણી તમામ યોજનાઓમાં, આપણી તમામ નીતિઓમાં અને આપણા ઇરાદાઓમાં એકતા જ આપણી પ્રાણશક્તિ છે. આ જોયા અને સાંભળ્યા પછી, સરદાર સાહેબ જ્યાં પણ હોય, તેમનો આત્મા આપણને આશીર્વાદ આપતો જ હશે.

આયુષ્માન ભારતના રૂપમાં અમે દેશના લોકોને વન નેશન, વન હેલ્થ ઈન્સ્યોરન્સની સુવિધા આપી

મિત્રો, આદરણીય મહાત્મા ગાંધી બાપુ કહેતા હતા "વિવિધતામાં એકતા જીવવાની આપણી ક્ષમતાની નિરંતર કસોટી થશે." ગાંધીજીએ આ કહ્યું હતું અને આગળ કહ્યું હતું કે "આપણે આ કસોટીને કોઈપણ ભોગે પાસ કરતા રહેવાની છે". છેલ્લાં 10 વર્ષમાં ભારતે વિવિધતામાં એકતા રહેવાના દરેક પ્રયાસમાં સફળતા હાંસલ કરી છે. સરકારે તેની નીતિઓ અને નિર્ણયોમાં એક ભારતની ભાવનાને સતત મજબૂત કરી છે. આજે આપણે બધા એક રાષ્ટ્ર, એક ઓળખની સફળતા જોઈ રહ્યા છીએ. એટલે કે, આધાર અને દુનિયા પણ તેની વાત કરી

રહી છે. અગાઉ ભારતમાં અલગ અલગ ટેક્સ સિસ્ટમ હતી. અમે વન નેશન, વન ટેક્સ સિસ્ટમ, જીએસટી બનાવી છે. અમે વન નેશન, વન પાવર ગ્રીડથી દેશના પાવર સેક્ટરને મજબૂત બનાવ્યું છે, નહીં તો એક સમય એવો હતો કે જ્યાં અમુક જગ્યાએ વીજળી હતી, તો બીજી જગ્યાએ અંધારું હતું, પરંતુ વીજળી પૂરી પાડવા માટેની ગ્રીડ ટુકડાઓમાં વહેંચાઈ ગઈ હતી, અમે બનાવી છે. આ માટે વન નેશન, વન ગ્રીડનો ઠરાવ પૂરો કર્યો. અમે વન નેશન, વન રાશન કાર્ડ દ્વારા ગરીબોને આપવામાં આવતી સુવિધાઓને જોડી અને એકીકૃત કરી છે. આયુષ્માન ભારતના રૂપમાં અમે દેશના લોકોને વન નેશન, વન હેલ્થ ઈન્સ્યોરન્સની સુવિધા આપી છે.

આજે ભારત પણ વન નેશન, વન સિવિલ કોડ એટલે કે સેક્યુલર સિવિલ કોડ તરફ આગળ વધી રહ્યું છે

મિત્રો, એકતા માટેના અમારા પ્રયાસોના ભાગરૂપે, અમે હવે એક રાષ્ટ્ર, એક ચૂંટણી પર કામ કરી રહ્યા છીએ, જે ભારતનાં લોકતંત્રને મજબૂત કરશે, જે ભારતના સંસાધનોના શ્રેષ્ઠ પરિણામો આપશે અને દેશને વિકસિત ભારતના સ્વપ્નને સાકાર કરવામાં મદદ કરશે ગતિ અને સમૃદ્ધિ. આજે ભારત પણ વન નેશન, વન સિવિલ કોડ એટલે કે સેક્યુલર સિવિલ કોડ તરફ આગળ વધી રહ્યું છે. અને મેં આનો ઉલ્લેખ લાલ કિલ્લા પરથી કર્યો હતો. સામાજિક એકતા અંગે સરદાર સાહેબના શબ્દો પણ આપણી પ્રેરણા છે. આનાથી વિવિધ સામાજિક વર્ગો વચ્ચેના ભેદભાવની ફરિયાદો દૂર કરવામાં મદદ મળશે, દેશની એકતા વધુ મજબૂત બનશે, દેશ આગળ વધશે અને એકતા દ્વારા દેશ પોતાના સંકલ્પોને પૂર્ણ કરશે.

આઝાદીના 7 દાયકા પછી એક દેશ, એક બંધારણનો સંકલ્પ પણ પૂરો થયો છે, આ સરદાર સાહેબના આત્માને મારી સૌથી મોટી શ્રદ્ધાંજલિ છે

મિત્રો, આજે આખો દેશ ખુશ છે કે આઝાદીના 7 દાયકા પછી એક દેશ, એક બંધારણનો સંકલ્પ પણ પૂરો થયો છે, આ સરદાર સાહેબની આત્માને મારી સૌથી મોટી શ્રદ્ધાંજલિ છે. દેશવાસીઓ નથી જાણતા કે બાબા સાહેબ આંબેડકરનું બંધારણ 70 વર્ષ સુધી આખા દેશમાં લાગુ થયું ન હતું. બંધારણની માળા લહેરાવનારાઓએ બંધારણનું આટલું ઘોર અપમાન કર્યું. શું કારણ હતું. જમ્મુ-કાશ્મીરમાં કલમ 370ની દીવાલ, કલમ 370 જે દેશમાં દીવાલની જેમ ઉભી હતી, તે અટકી જતી હતી. અહીંનું બંધારણ, ત્યાંના લોકોને તેમના અધિકારોથી વંચિત રાખનારી કલમ 370 કાયમ માટે દફનાવી દેવામાં આવી છે. આ વિધાનસભા ચૂંટણીમાં પ્રથમ વખત ભેદભાવ વગર મતદાન થયું હતું. જમ્મુ-કાશ્મીરમાં આઝાદીનાં 75 વર્ષ બાદ પહેલીવાર મુખ્યમંત્રીએ ભારતના બંધારણ પર શપથ લીધા છે. આ દૃશ્યથી ભારતના બંધારણના ઘડવૈયાઓને અપાર સંતોષ મળ્યો હોત, તેમના આત્માને શાંતિ મળી હોત અને આ બંધારણ ઘડનારાઓને અમારી નમ્ર શ્રદ્ધાંજલિ પણ છે. હું આને ભારતની એકતા માટે ખૂબ જ મોટું અને ખૂબ જ મજબૂત સીમાચિહ્નરૂપ માનું છું. જમ્મુ-કાશ્મીરના દેશભક્ત લોકોએ અલગતાવાદ અને આતંકના વર્ષો જૂના એજન્ડાને ફગાવી દીધો છે. તેમણે ભારતના બંધારણ અને ભારતના લોકતંત્રને વિજયી બનાવ્યું છે. પોતપોતાના મતોથી 70 વર્ષથી ચાલતા પ્રચારનો નાશ થયો છે. આજે, રાષ્ટ્રીય એકતા દિવસ પર, હું જમ્મુ અને કાશ્મીરના દેશભક્ત લોકોને, જે લોકો ભારતના બંધારણનું સન્માન કરે છે તેઓને હું આદરપૂર્વક સલામ કરું છું.

એક ભારત જે મજબૂત છે, એક ભારત જે સર્વસમાવેશક છે, એક ભારત જે સંવેદનશીલ છે, એક ભારત જે જાગૃત છે, નમ્ર છે અને વિકાસના માર્ગ પર છે, એક ભારત જે શક્તિ અને શાંતિ બંનેનું મહત્ત્વ જાણે છે

મિત્રો, આજે આપણી સામે એક ભારત છે. જેની પાસે વિઝન અને દિશા છે, એટલું જ નહીં, તેની પાસે જે જરૂરી છે તે પણ છે. તેની પાસે વિઝન, દિશા હોઈ શકે છે પણ તેને સંકલ્પની જરૂર છે. આજે દેશ પાસે દૃષ્ટિ, દિશા અને નિશ્ચય છે. એક ભારત જે મજબૂત છે, એક ભારત જે સર્વસમાવેશક છે, એક ભારત જે સંવેદનશીલ છે, એક ભારત જે જાગૃત છે, નમ્ર છે અને વિકાસના માર્ગ પર છે, એક ભારત જે શક્તિ અને શાંતિ બંનેનું મહત્ત્વ જાણે છે. સમગ્ર વિશ્વમાં ભારે ઊથલપાથલ

વચ્ચે સૌથી ઝડપી ગતિએ વૃદ્ધિ થવી સામાન્ય નથી. જ્યારે જુદા જુદા ભાગોમાં યુદ્ધો ચાલી રહ્યાં છે. યુદ્ધની વચ્ચે બુદ્ધના સંદેશાઓનો સંચાર કરવો સામાન્ય નથી. જ્યારે વિશ્વના વિવિધ દેશો વચ્ચેના સંબંધોમાં કટોકટી હોય ત્યારે ભારત વિશ્વબંધુ બનીને ઊભરે તે સામાન્ય વાત નથી. વિશ્વમાં જ્યારે એક દેશથી બીજા દેશનું અંતર વધી રહ્યું છે ત્યારે વિશ્વના દેશો ભારત સાથેની નિકટતા વધારી રહ્યા છે. આ સામાન્ય નથી. આ નવો ઇતિહાસ રચાઈ રહ્યો છે. આખરે ભારતે શું કર્યું?

મિત્રો, આજે દુનિયા જોઈ રહી છે કે ભારત કેવી રીતે દઢ નિશ્ચય સાથે પોતાની સમસ્યાઓનો ઉકેલ લાવે છે. આજે દુનિયા જોઈ રહી છે કે કેવી રીતે ભારત એક થઈને, દાયકાઓ જૂના પડકારોને ખતમ કરી રહ્યું છે. અને તેથી આ મહત્ત્વના સમયે આપણે આપણી એકતાને બચાવવાની છે, આપણે તેને જાળવી રાખવાની છે. એકતાના શપથ કે આપણે તેને વારંવાર યાદ રાખવાના છે, આપણે તે શપથ સાથે જીવવાનું છે, જો જરૂરી હોય તો આપણે તે શપથ માટે લડવું પડશે. તમારે દરેક ક્ષણે તમારા હૃદયને આ શપથની ભાવનાથી ભરતા રહેવાનું છે.

કેટલીક શક્તિઓ, કેટલાક વિકૃત વિચારો, કેટલીક વિકૃત માનસિકતા, કેટલીક એવી શક્તિઓ ભારતની વધતી શક્તિ. ભારતમાં વધતી જતી એકતાની ભાવનાથી ખૂબ જ પરેશાન છે

ભારતની અંદર અને ભારતની બહાર પણ આવા લોકો ભારતમાં અસ્થિરતા અને અરાજકતા ફેલાવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. તે ભારતનાં આર્થિક હિતોને નુકસાન પહોંચાડવામાં વ્યસ્ત છે. તે શક્તિઓ ભારતની નકારાત્મક છબી બનાવવા માટે વિશ્વભરના રોકાણકારોને ખોટો સંદેશ મોકલવા માંગે છે. આ લોકો ભારતીય સેનાને પણ નિશાન બનાવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે, ખોટી માહિતી ફેલાવવાનાં અભિયાનો ચલાવવામાં આવી રહ્યાં છે. તેઓ સેનામાં વિભાજન કરવા માંગે છે. આ લોકો ભારતમાં જાતિના નામે વિભાજન કરવામાં વ્યસ્ત છે. તેમના દરેક પ્રયાસનો એક જ ઉદ્દેશ્ય છે – ભારતીય સમાજ નબળો બનવો જોઈએ.

ભારતની એકતા નબળી થવી જોઈએ. આ લોકો ક્યારેય નથી ઇચ્છતા કે ભારતનો વિકાસ થાય. કારણ કે નબળા ભારતની રાજનીતિ. ગરીબ ભારતની રાજનીતિ આવા લોકોને અનુકૂળ આવે છે. 5-5 દાયકાઓ સુધી આ ગંદી, ઘૃણાસ્પદ રાજનીતિ ચલાવી, દેશને નબળો પાડ્યો. તેથી. આ લોકો બંધારણ અને લોકશાહીનું નામ લઈને ભારતના લોકોમાં ભારતને તોડવાનું કામ કરી રહ્યા છે. આપણે શહેરી નક્સલવાદીઓના આ જોડાણને ઓળખવું પડશે, તેમના જોડાણ અને મારા દેશવાસીઓ, જંગલોમાં વિકસેલો નક્સલવાદ, બોમ્બ અને બંદૂકોથી આદિવાસી યુવાનોને ગેરમાર્ગે દોરનાર નક્સલવાદનો અંત આવ્યો.

શહેરી નક્સલવાદનું નવું મોડેલ ઊભરી આવવાનું શરૂ કર્યું. દેશને તોડવાનું સપનું જોનારા, દેશને બરબાદ કરવાનો વિચાર રાખનારા અને મોઢા પર ખોટા માસ્ક પહેરનારાઓને આપણે ઓળખીને તેનો સામનો કરવો પડશે.

મિત્રો, આજે સ્થિતિ એવી થઈ ગઈ છે કે એકતાની વાત કરવી પણ ગુનો બની ગયો છે. એક સમય હતો જ્યારે અમે શાળા-કોલેજમાં, ઘર-બહાર બધાં ગર્વથી એકતાનાં ગીતો ગાતા. જે લોકો વૃદ્ધ છે તેઓ જાણે છે કે અમે કયાં ગીતો ગાતા હતા. ભારતના તમામ રહેવાસીઓ એક છે. રંગ, રૂપ, પહેરવેશ અને ભાષા અનેક છે. આ ગીતો ગાયાં હતાં. જો કોઈ આજે આ ગીત ગાય છે, તો શહેરી નક્સલીઓનું જૂથ તેની સાથે દુર્વ્યવહાર કરવાની તક લેશે. અને આજે જો કોઈ કહે કે આપણે એક થઈએ તો સલામત છીએ. તો આ લોકો તેની ખોટી વ્યાખ્યા કરવા માંડશે. જો આપણે એક થઈશું તો આપણે સલામત છીએ.

જેઓ દેશને તોડવા માગે છે, જેઓ ભાગલા પાડવા માગે છે. સમાજ, તે દેશની એકતા માટે ચિંતિત છે. અને તેથી જ, મારા દેશવાસીઓ, આવા લોકો, આવા વિચારો, આવાં વલણો, આવા વલણ વિશે આપણે પહેલાં કરતાં વધુ સાવચેત રહેવાની જરૂર છે.

ચાલો, આપણે એક થઈને આગળ વધીએ. ફરી એકવાર, રાષ્ટ્રીય એકતા દિવસ પર આપ સૌને મારી ખૂબ ખૂબ શુભેચ્છાઓ.

સરદાર સાહેબ - અમર રહો, અમર રહો.

ભારત માતા કી જય!

સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ

150મી જન્મજયંતી વર્ષમાં પ્રવેશ

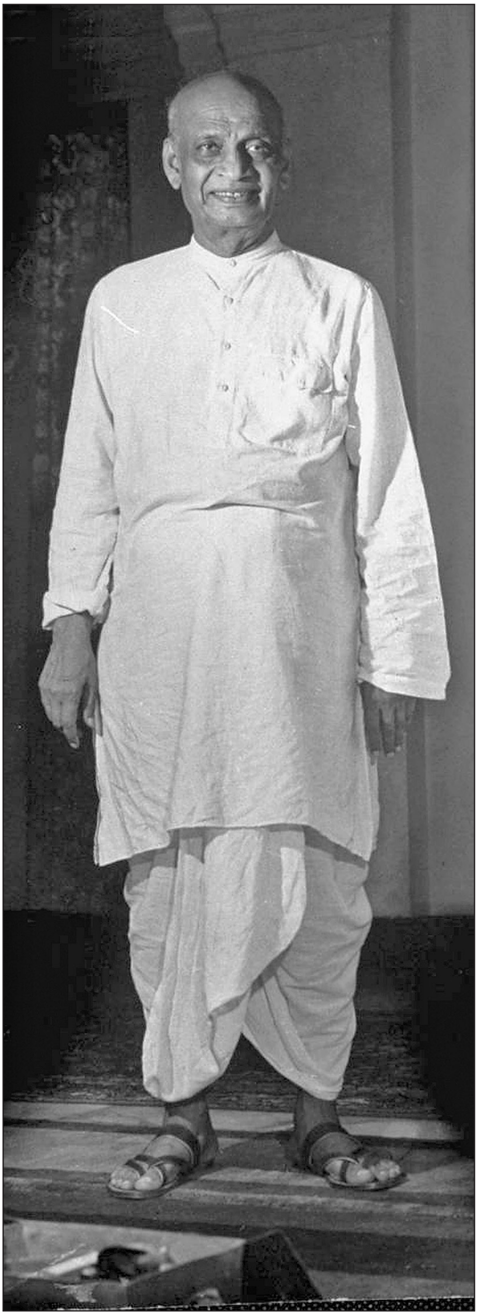

મારા ગુરુજીને જિતાડું અને એમના વિરોધીની મૂછ ઉતરાવું તો જ હું ખરો

ચરોતર એટલે ખમીર અને ખુમારીવાળા લોકોની જન્મભૂમિ. એ ભૂમિના હૃદય સમા નડિયાદ સમા શહેરની આ વાત છે. એ શહેરમાં મહાનંદ કરીને એક શિક્ષક રહે. વિદ્યાર્થીઓમાં જબરા લોકપ્રિય. એક વખતે તેઓ મ્યુનિસિપાલિટીની ચૂંટણીમાં ઊભા રહ્યા. ચૂંટાઈ આવવાની સઘળી શક્યતા હતી, પરંતુ શહેરના વિખ્યાત દેસાઈ કુટુંબના એક નબીરા તેમની વિરુદ્ધ પડ્યા. પૈસાદાર માણસ એટલે તેમનું વર્ચસ્વ હોય એ સ્વાભાવિક છે. તેમણે તો મૂછ ઉપર તાવ દઈ હુંકાર કર્યો : ‘એ માસ્તર મારી સામે જીતી જાય તો જીવવું બેકાર છે. મૂછ મુંડાવી નાખું મૂછ ! ને પેલા શિક્ષક અને સહુ કોઈ ડઘાઈ ગયા. શહેરના આવા અગ્રણી સામે શેં જિતાય?

એ વખતે એક છોકરો આગળ આવ્યો. તેણે પણ પ્રતિજ્ઞા જાહેર કરી : ‘મારા ગુરુજીને જિતાડું અને એમના વિરોધીની મૂછ ઉતરાવું તો જ હું ખરો!’ તેની પ્રતિજ્ઞાથી સહુના જીવમાં જીવ આવ્યો. તેણે તો વિદ્યાર્થીઓનું એક મોટું ટોળું જમાવ્યું. રાત-દહાડો એક કર્યા. પરિણામ આવ્યું ત્યારે પેલા શિક્ષકે ઝળહળતો વિજય પ્રાપ્ત કર્યો હતો અને પેલા દેસાઈ કુટુંબના નબીરા ધૂળ ચાટતા થઈ ગયા હતા !

પછી તો પેલો છોકરો ઝાલ્યો રહે ? તે તો પચાસેક છોકરાના ટોળા સાથે ઊપડ્યો પેલા નબીરાના ઘરે. સાથમાં વાળંદને પણ લીધેલો. ઘર બહાર જઈ પડકાર ફેંક્યો, મરદનો બચ્ચો હોય તો નીકળ ઘરબા’રો અને મૂંડાવી નાખ મૂછ !’

ને પેલા નબીરાએ ઘરમાં કોઠી પાછળ સંતાઈ રહી તે દિવસે તો મૂછ બચાવી.

પણ એ છોકરો મોટો થયો ત્યારે એ જેની જેની સામે પડ્યો તે બધાની મૂછો તો એણે જરૂર ઉતારી લીધી – પછી તે મહાપ્રતાપી અંગ્રેજ સરકાર હોય કે હૈદરાબાદનો નિઝામ હોય !

નીડરતા, નિઃસ્વાર્થતા, અન્યાય સામેની ચીડ તથા આત્મશ્રદ્ધાના જે ગુણોએ તેમને સારાયે ભારતના સરદાર બનાવ્યા

એ છોકરો તે બીજો કોઈ નહિ, પણ આપણા સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ !

તેમનો જન્મ તેમના મોસાળ નડિયાદમાં ઈ.સ. ૧૮૭૫ની ૩૧મી ઑક્ટોબરે લેઉઆ પાટીદાર ખેડૂત કુટુંબમાં થયો હતો.

તેમના પિતાનું નામ હતું ઝવેરભાઈ પટેલ અને માતાનું નામ હતું લાડબાઈ. તેમના માતાપિતાના તેઓ ચોથા દીકરા. તેમનું મૂળ વતન આણંદ નજીકનું કરમસદ ગામ.

પિતા ઝવેરભાઈ પટેલ સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં માનતા હતા. સાથોસાથ ઈશ્વરમાં ઊંડી શ્રદ્ધા ધરાવનાર પણ ખરા ! દેશદાઝ પણ એટલી જ ઊંડી. એમ કહેવાય છે કે ૧૮૫૭ના સ્વાતંત્ર્ય યુદ્ધમાં લડતા આપણા દેશના સેનાનીઓને મદદ કરવા તેઓ ત્રણ વર્ષ ગુજરાત બહારના પ્રદેશોમાં ઘૂમી આવ્યા હતા. નીડરતા, ઈશ્વરશ્રદ્ધા અને દેશદાઝના પિતાના ગુણો બાળપણથી જ વલ્લભભાઈમાં ઊતર્યા હતા.

ગુજરાતી ચોપડીનો અભ્યાસ પોતાના વતન કરમસદમાં જ પતાવી અંગ્રેજીનો અભ્યાસ કરવા તેઓ પેટલાદની અંગ્રેજી શાળામાં જોડાયા. પેટલાદ કરમસદથી છ-સાત માઈલ દૂર થાય. ત્યારબાદ તેઓ વધુ અભ્યાસ માટે પોતાના મોસાળ નિડિયાદ ગયા.

નડિયાદ હાઈસ્કૂલમાં આવતાવેંત જ કરમસદ જેવા ગામડાના આ છોકરાએ શહેરના છોકરાઓની આગેવાની લઈ લીધી હતી. એક તોફાની અને ધમાલિયા વિદ્યાર્થીના નાતે જોતજોતામાં વલ્લભભાઈ આખા નગરમાં પ્રસિદ્ધ થઈ ગયા. નીડરતા, નિઃસ્વાર્થતા, અન્યાય સામેની ચીડ તથા આત્મશ્રદ્ધાના જે ગુણોએ તેમને સારાયે ભારતના સરદાર બનાવ્યા એ જ ગુણોએ તેમને વિદ્યાર્થીઓના પણ નેતા બનાવેલા.

એક દિવસ એક શિક્ષકનો તાસ વલ્લભભાઈના વર્ગમાં હતો, પરંતુ શિક્ષક મહાશય ઑફિસમાં ગપ્પાં મારતા બેસી રહ્યા. આથી એક છોકરાએ ગીત ગાવાનું શરૂ કર્યું અને બાકીનાએ તેને ઉપાડી લીધું.

તેનો સામૂહિક ઊંચો અવાજ ઑફિસ સુધી પહોંચ્યો એટલે ગપ્પાં મારી રહેલા શિક્ષક મહાશય શ્રી અગરવાલાના કાન ચમક્યા.

તેઓ તો નેતરની સોટી સાથે ઉપડ્યા વર્ગમાં અને જે છોકરો ગીત ગવરાવતો હતો તેને ધમકાવવા લાગ્યા. બાકીના છોકરાઓ ચૂપ થઈ ગયા, પરંતુ વલ્લભભાઈથી ન

રહેવાયું. તેમણે ઊભા થઈને શિક્ષકને પડકાર ફેંક્યો, 'એક તો વાંક તમારો છે અને બિચારા એ વિદ્યાર્થીને ધમકાવો છો? તમે વર્ગમાં આવવાને બદલે ઑફિસમાં ગપ્પાં મારતા બેસી રહો તો પછી અમે વર્ગમાં નવરા બેઠા ગાઈએ નહિ તો શું રોઈએ?

ક્રોધથી ધૂંઆપૂંઆ થયેલા શિક્ષકે વલ્લભભાઈને વર્ગ બહાર જવાની આજ્ઞા કરી. વલ્લભભાઈ પુસ્તકો હાથમાં લઈ એક વાર વર્ગના બધા વિદ્યાર્થીઓ સામે જોઈ બહાર નીકળી ગયા. એ જ સાથે હુડડાટ કરતો આખો વર્ગ પણ તેમની સાથે બહાર નીકળી ગયો. શિક્ષક શ્રી અગરવાલા તો સ્તબ્ધ જ થઈ ગયા. આખો દિવસ વર્ગમાં હડતાળ રહી.

બીજા દિવસે છોકરાઓ આવ્યા ખરા, પરંતુ વર્ગમાં વલ્લભભાઈને પેસવા દો તો જ આવીએ એવી માગણી સાથે સહુ બહાર જ ઊભા રહ્યા.

છેવટે શિક્ષક મહાશયે હેડમાસ્તરને ફરિયાદ કરી. હેડમાસ્તર શ્રી ભરૂચાએ વલ્લભભાઈને બોલાવી શિક્ષકની માફી માગવાનું કહ્યું.

વલ્લભભાઈએ દૃઢતાથી જવાબ આપી દીધો, 'માફી અગરવાલા સાહેબે માગવી જોઈએ, કારણ કે ગુનો એમણે કર્યો છે. તેઓ ભણાવવાને બદલે આફિસમાં ગપ્પાં માર્યા કરે તો પછી અમે નવરા બેઠા વર્ગમાં નક્કામો ઘોંઘાટ કરવાને બદલે ગીત ગાઈએ તેમાં ખોટું શું છે ?

વલ્લભભાઈનો આવો નીડરતાપૂર્ણ અને વકીલ જેવો કુશળ બચાવ સાંભળી શ્રી ભરૂચા

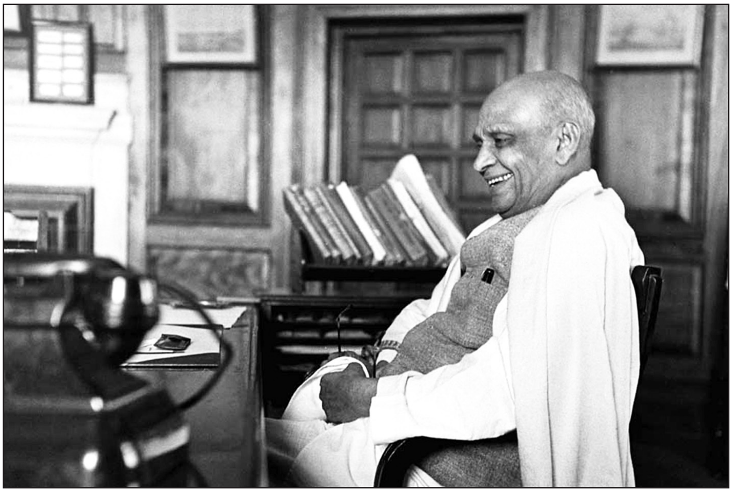

સાહેબ બધી વાત સમજી ગયા. તેમણે છોકરાઓ તથા વલ્લભભાઈને વર્ગમાં બેસી જવા કહ્યું. સહુ આનંદની કિકિયારીઓ સાથે વર્ગમાં બેસી ગયા.

હાઈસ્કૂલના એક શિક્ષક બહુ લાગવગ ધરાવતા હતા. તેઓ પાઠ્યપુસ્તકોનો ધંધો કરતા અને એ પુસ્તકો બજાર કરતાં મોંઘા ભાવે ખરીદવાની વિદ્યાર્થીઓને આડકતરી રીતે ફરજ પાડતા હતા. વલ્લભભાઈથી આ સહન ન થયું. તેમણે તો શાળાના સંચાલકોને ફરિયાદ કરી. પેલા શિક્ષકની લાગવગ ત્યાં સુધી હતી માટે તો તે આ ધંધો કરતા. આથી વલ્લભભાઈનું ત્યાં કશું વળ્યું નહિ, પરિણામે તેમણે વિદ્યાર્થીઓ પાસે હડતાળ પડાવી. પહેલાં તો શિક્ષકે મચક ન આપી, પરંતુ હડતાળ છ-છ દિવસ ચાલી એટલે છેવટે હારીથાકીને શિક્ષકે નમતું જોખ્યું. પાઠ્યપુસ્તકો વેચવાનો ધંધો છોડી દીધો.

વધુ અભ્યાસ માટે વલ્લભભાઈ નડિયાદ છોડી વડોદરા ગયા. ત્યાં જતાવેંત જ વળી પાછા એક શિક્ષક સાથે ટકરાયા. વડોદરા હાઈસ્કૂલમાં વલ્લભભાઈએ સંસ્કૃત છોડી ગુજરાતી લીધું. તે વખતે છોટાલાલ માસ્તર નામના એક વિદ્વાન તે હાઈસ્કૂલમાં ગુજરાતી શીખવતા. સંસ્કૃત જેવી દેવભાષા છોડી વલ્લભભાઈ ગુજરાતી પસંદ કરે તે તેમનાથી ન સહેવાયું. આથી પહેલા દિવસે વલ્લભભાઈ જ્યારે ગુજરાતીના વર્ગમાં દાખલ થયા ત્યારે માસ્તર સાહેબે વિનોદ સાથે કટાક્ષ કર્યો, 'પધારો મહાપુરુષ ! આપે સંસ્કૃતને તિલાંજલિ આપી ગુજરાતી ભાષા તો લીધી છે, પરંતુ આપને ખબર છે કે જેને સંસ્કૃતનું વ્યાકરણ ન આવડે તેને ગુજરાતી ભાષા પણ ન આવડે ?'

વલ્લભભાઈએ જવાબ દીધો, 'સાહેબ, બધા વિદ્યાર્થીઓ જો સંસ્કૃત લેશે તો ગુજરાતીનો વર્ગ ખાલીખમ થઈ જશે. પછી આપ ભણાવશો કોને?'

આથી તો માસ્તરનો પિત્તો ઊછળ્યો. તેમણે વલ્લભભાઈને પાટલી ઉપર ઊભા રહેવાની શિક્ષા

કરી. વલ્લભભાઈ શાંતિથી અદબ વાળી ઊભા રહ્યા, પરંતુ શિક્ષકને આથી સંતોષ ન થયો. તેમણે જતી વખતે વલ્લભભાઈને ઘરેથી એકથી દસ સુધીના પાડા લખી લાવવા કહ્યું. વલ્લભભાઈને આ સજા અપમાનજનક લાગી. તેઓ બીજા દિવસે પાડા લખ્યા વગર જ ગયા, પરિણામે શિક્ષકે સજા વધારી. વલ્લભભાઈને સજા મંજૂર ન હતી. તેમને એમાં માનભંગ જેવું લાગતું હતું. આથી તેઓ પાડા લખ્યા વગર જ શાળાએ જતા. શિક્ષક સજા વધારતા જ ગયા, પરંતુ લખી લાવે એ બીજા, વલ્લભભાઈ નહિ. છેવટે સજા બસો પાડા સુધી પહોંચી !

છેલ્લા દિવસે શિક્ષકે વલ્લભભાઈને પૂછ્યું, 'કેમ મહાપુરુષ, બસો પાડા લાવ્યા કે નહિ ?

વલ્લભભાઈએ પણ એવો જ જવાબ દીધો, 'સાહેબ, બસો પાડા તો લાવ્યો, પરંતુ એમાં બે પાડા બદમાશ હતા. શાળા સુધી આવી તેમણે એવું તોફાન મચાવ્યું કે, પોતે ભાગી ગયા એટલું જ નહિ, પરંતુ બાકીનાને પણ ભગાડતા ગયા !'

આ ઉત્તર સાંભળી શિક્ષકે તેમને ચેતવણી આપી કે, 'જો આવતી કાલે બસો પાડા નહીં લખી લાવે તો તારી સામે યોગ્ય પગલાં લેવાશે.'

બીજા દિવસે વલ્લભભાઈ કાગળની એક ચબરખી ઉપર 'બસો પાડા' એમ લખી લાવ્યા.

આથી તો છોટાલાલ માસ્તરનો ક્રોધ ભભૂકી ઊઠ્યો. તેઓ તો વલ્લભભાઈને હેડમાસ્તર શ્રી નવણે પાસે લઈ ગયા અને બધી હકીકત વિગતવાર કહી સંભળાવી.

વલ્લભભાઈએ ખુલાસો કર્યો, 'સાહેબ, આ શિક્ષા અપમાનજનક છે. મારા જેવડા મોટા વિદ્યાર્થીને પાડા લખવા આપવાનો શો અર્થ? મારા અભ્યાસમાંથી કાંઈક લખવા આપે તો મારો અભ્યાસ પણ સુધરે. આથી હું પાડા લખી લાવતો નહોતો.' હેડમાસ્તરને આ જવાબ ગમી ગયો અને તેમણે વલ્લભભાઈને જવા દીધા.

વિચક્ષણ બુદ્ધિ, હૈયાસૂઝ, વ્યવહારુતા તથા સૌથી વધુ તો સામા માણસને એક નજર પડતાં જ ઓળખી લેવાની તેમની કુદરતી શક્તિના હિસાબે વલ્લભભાઈ જોતજોતામાં એક પ્રખ્યાત વકીલ બની ગયા

પહેલેથી જ વલ્લભભાઈની મહત્ત્વાકાંક્ષા વકીલ બની પૈસા કમાવવાની હતી, પરંતુ એ માટે કૉલેજમાં દાખલ થઈ પાંચ-છ વર્ષ બગાડવાની એમની તૈયારી ન હતી. આથી બે વર્ષનો અભ્યાસ કરી 'ડિસ્ટ્રિક્ટ પ્લીડર'ની પરીક્ષા પાસ કરી તેમણે ગોધરા, બોરસદ અને આણંદમાં વકીલાત શરૂ કરી.

વલ્લભાઈએ જોયેલું કે ઓછી શક્તિવાળા, પરંતુ વિલાયત જઈ બૅરિસ્ટર બની આવેલા વકીલો ઢગલાબંધ કમાતા હતા. આથી પહેલેથી જ ઇંગ્લૅન્ડ જઈ બૅરિસ્ટર થવાની તેમને તીવ્ર ઇચ્છા હતી. ઇંગ્લૅન્ડ જવાની તેમની મહત્ત્વાકાંક્ષા પાછળ બીજું પણ એક કારણ હતું.

સાત હજાર માઈલ દૂરથી આવીને જે અંગ્રેજ પ્રજાએ હિન્દુસ્થાનને ગુલામ બનાવ્યો હતો તે પ્રજાનો દેશ જોવાની તેમને ઝંખના હતી. અંગ્રેજ પ્રજાના કયા સદ્‌ગુણોએ તેને આવી મહાન સિદ્ધિઓ અપાવી હતી તે તેમને સગી આંખે જોવું હતું.

વિલાયત જવા માટે પૈસા ક્યાંથી લાવવા? શિષ્યવૃત્તિ અને ઉછીના પૈસા લેવા કોશિશ કરી, પરંતુ એમાં પણ સફળતા ન મળી. તેમણે સાંભળેલું કે ઈડર રાજ્યના દરબાર વ્યાજે પૈસા આપતા હતા. આથી તેઓ એમના મિત્ર સાથે ત્યાં ગયેલા અને ધરમધક્કો ખાઈ પાછા આવેલા.

છેવટે એમણે વકીલાત કરી પૈસા કમાઈ લેવાનું નક્કી કર્યું. વિચક્ષણ બુદ્ધિ, હૈયાસૂઝ, વ્યવહારુતા તથા સૌથી વધુ તો સામા માણસને એક નજર પડતાં જ ઓળખી લેવાની તેમની કુદરતી શક્તિના હિસાબે વલ્લભભાઈ જોતજોતામાં એક પ્રખ્યાત વકીલ બની ગયા. પૈસાનો તો એમને ત્યાં વરસાદ વરસવા લાગ્યો. વકીલ તરીકે એમની બાહોશી એટલી બધી હતી કે ભલભલા ન્યાયાધીશો એમનાથી ધ્રૂજતા. કેટલાય તુમાખીવાળા દેશી અને વિદેશી ન્યાયાધીશોની સાન તેમણે ઠેકાણે લાવી દીધેલી.

એક વાર એવું બન્યું કે બોરસદના કસ્ટમ ખાતાના એક પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટરે એક ગેરકાયદેસર દારૂ ગાળનારને પકડ્યો. સાથે દારૂની બે બાટલીઓ પણ જપ્ત કરી. આ માણસે વલ્લભભાઈને પોતાના વકીલ તરીકે રોક્યા.

કોર્ટમાં કેસ ચાલતો હતો તે દરમિયાન વલ્લભભાઈએ પોલીસે

જપ્ત કરેલી પેલી બાટલીઓ જોવા માગી અને ત્યારબાદ માગણી કરી કે એ બાટલીઓમાં શું છે તેની તપાસ કરાવવી જોઈએ. સરકારી પ્રયોગશાળામાં તપાસ થઈ. જ્યારે અહેવાલ આવ્યો તો એમાં લખ્યું હતું કે બાટલીઓમાં શુદ્ધ પાણી સિવાય બીજું કશું ન હતું ! પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર તો છક્ક થઈ ગયો. તે તો શરમનો માર્યો ઊંચું જોઈ શક્યો નહિ. બાટલીમાં પોતે શરાબ જોયો હતો એને બદલે પાણી ક્યાંથી આવી ગયું ? છેવટે વલ્લભભાઈનો અસીલ જીતી ગયો અને કેસ નીકળી ગયો. કોર્ટની બહાર નીકળીને પેલા પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટરે વલ્લભભાઈને પૂછ્યું, 'વકીલ સાહેબ, આ બધું શું બની ગયું ? મને તો કશી ગમ પડતી નથી !'

વલ્લભભાઈએ હસતાં હસતાં જવાબ દીધો, 'શરાબ ન્યાયાધીશ પી ગયા. તે દારૂના જબરા શોખીન છે. તમારો પકડેલો દારૂ એ ગટગટાવી ગયા અને ખાલી બાટલીઓ શુદ્ધ પાણીથી ભરી દીધી !'

એક વાર બોરસદની કોર્ટમાં તેઓ એક કેસ લડી રહ્યા હતા. તે દરમિયાન જ તેમની પત્નીના દુઃખદ મૃત્યુનો તાર એમને મળ્યો. છાતી ચીરી નાખનારા આ આઘાતજનક સમાચાર તેમણે વાંચ્યા અને શાંતિથી તાર પોતાના ખિસ્સામાં મૂકી દીધો જાણે કશું બન્યું જ નથી! કેસ પૂરો થઈ ગયા પછી પોતાની પત્નીના અવસાનના સમાચાર તેમણે સહુને જણાવ્યા. વલ્લભભાઈ તથા સૌ મિત્રોની આંખો ઊભરાઈ આવી. જ્ઞાનીઓ અને સંતોમાં જ આવો આત્મસંયમ જોવા મળતો હોય છે. કપરામાં કપરા સંજોગોમાં વલ્લભભાઈએ જાત ઉપરથી કાબૂ ગુમાવ્યો ન હતો તેની પાછળ તેમનો અજોડ આત્મસંયમ જ હતો.

તે વખતે તેમની ઉંમર માત્ર ૩૪ વર્ષની હતી. પત્ની ઝવેરબાના મૃત્યુ પછી મિત્રો તથા સગાંસંબંધીઓના ખૂબ દબાણ છતાં તેમણે ફરીથી લગ્ન ન કર્યું અને જીવનભર એક પત્નીવ્રત પાળ્યું. તે વખતે તેમને નાનાં બાળકો હોવા છતાં તેમણે પોતે જાતે જ મા તરીકે લાલનપાલનથી ઉછેર્યાં. ઘણી વાર તો તે પોતાના નાના પુત્ર ડાહ્યાભાઈને બાબાગાડીમાં બેસાડી કોર્ટમાં પણ લઈ જતા.

વલ્લભભાઈએ પોતાના ખર્ચે મોટા ભાઈને વિલાયત મોકલ્યા અને તેમનાં પત્નીના ભરણપોષણનો બોજો પણ પ્રેમપૂર્વક પોતે ઉપાડી લીધો

પાંચ-સાત વર્ષની સફળ વકીલાત બાદ વિલાયત જઈ આવી બૅરિસ્ટર બનવાની પોતાની મહત્ત્વાકાંક્ષા સિદ્ધ કરવા જેટલું ધન તેમણે હવે એકત્ર કરી લીધું, પરંતુ તેઓ વિલાયત જાય તે પહેલાં તેમના મોટા ભાઈ વિઠ્ઠલભાઈ પટેલને એ વાતની ખબર પડી ગઈ. તેમણે વલ્લભભાઈને કહ્યું, 'પહેલાં મને વિલાયત જવા દે. તું હજી ઘણો નાનો છે, એટલે તારે હજુ ઘણાં વર્ષો બાકી છે. જો હું અત્યારે નહિ જાઉં તો પછી કદાપિ જઈ શકીશ નહિ !' આથી વલ્લભભાઈએ પોતાના ખર્ચે મોટા ભાઈને વિલાયત મોકલ્યા અને તેમનાં પત્નીના ભરણપોષણનો બોજો પણ પ્રેમપૂર્વક પોતે ઉપાડી લીધો.

વિઠ્ઠલભાઈના આવ્યા બાદ વલ્લભભાઈ પોતે બૅરિસ્ટરના અભ્યાસ માટે વિલાયત ગયા. ત્યાં પૂરી લગનથી અભ્યાસમાં લાગી ગયા. બીજા ભારતીય યુવાનો ત્યાં જઈ મોજશોખમાં પડી જતા અને પોતાના દેશ તથા ધર્મના સંસ્કારો ખોઈ બેસી આડી લતે ચડી જતા, તેને બદલે આપણા વલ્લભભાઈ રોજના ૧૭-૧૭ કલાક અભ્યાસ કરતા હતા ! એમના નિવાસસ્થાનેથી એક પુસ્તકાલય ૧૧ માઈલ દૂર હતું. તેઓ રોજ ત્યાં ચાલીને જતા અને બપોરના દૂધ તથા પાંઉ મંગાવીને ખાઈ લેતા.

સાંજ પડે ત્યારે પુસ્તકાલયનો પટાવાળો આવીને કહેતો, 'સાહેબ, હવે ઊઠો. બધા ઘેર ચાલ્યા ગયા છે. પુસ્તકાલય બંધ કરવાનો સમય થઈ ગયો છે'ત્યારે ઊઠતા અને ૧૧ માઈલ ચાલીને ઘેર પાછા આવતા.

આવી કઠોર વિદ્યાસાધનાને હિસાબે વલ્લભભાઈ પરીક્ષામાં પ્રથમ વર્ગમાં આવ્યા અને તે માટે તેમને ૫૦ પાઉન્ડનું ઈનામ પણ મળેલું. બૅરિસ્ટરની પદવી મળી એના બીજા જ દિવસે તેઓ ભારત આવતી આગબોટમાં બેસી ગયા. વિલાયતમાં જરા ફરીએ કે આવા સખત પરિશ્રમ પછી થોડા દિવસ મોજમજામાં ગાળીએ એવો વિચાર સુધ્ધાં તેમને ન આવ્યો !

દેશસેવા એ પુણ્યનું કામ છે એ વલ્લભભાઈ બરાબર જાણતા હતા

વિલાયતથી પાછા ફર્યા બાદ વલ્લભભાઈ અમદાવાદમાં સ્થાયી થયા. અહીં તેમની વકીલાત ધીકતી ચાલવા લાગી. હજુ સુધી દેશસેવામાં

જિંદગી પસાર કરવાનો તેમને કોઈ ખ્યાલ ન હતો. પૈસા કમાવા અને આરામથી જિંદગી ગુજારવી તેનાથી આગળ તેમણે બીજી કશી કલ્પના કરી ન હતી. અલબત્ત, આટલા ટૂંકા સમયમાં એક આગેવાન વકીલ તરીકે તેમણે અમદાવાદ જેવા નગરમાં પોતાની પ્રતિષ્ઠા જમાવી દીધી હતી.

બીજી બાજુ તેમના મોટા ભાઈ વિઠ્ઠલભાઈએ મુંબઈમાં બધું છોડી દેશસેવામાં ઝુકાવ્યું હતું. વલ્લભભાઈએ તેમના કુટુંબનો ખર્ચ પોતાના શિરે ઉપાડી લીધો હતો. દેશસેવા એ પુણ્યનું કામ છે એ વલ્લભભાઈ બરાબર જાણતા હતા. વિઠ્ઠલભાઈ જ્યારે જ્યારે અમદાવાદ આવતા ત્યારે વલ્લભભાઈ તેમનાં ખિસ્સાં રૂપિયાની નોટોની થોકડીઓથી ભરી દેતા અને વધુ પૈસાની જરૂર હોય તો પોતાને તુરત જણાવવાનું કહેતા. આવો હતો તેમનો ભ્રાતૃભાવ અને દેશપ્રેમ! દેશભક્તિનો ભાવ હોવા છતાં વલ્લભભાઈ જાહેરજીવનમાં પડતા ન હતા તેનું કારણ એ હતું કે તે વખતના જાહેરજીવનમાં પડેલા માણસોનાં જીવનો તેમને તુચ્છ લાગતાં હતાં.

વલ્લભભાઈ હજુ સત્યાગ્રહની ભઠ્ઠીમાં તપી રહ્યા છે, પરંતુ તેમાંથી તેઓ શુદ્ધ સોના તરીકે બહાર આવશે એમાં મને શંકા નથી

સત્યાગ્રહની પૂર્ણાહુતિ પ્રસંગે કાર્યકર્તાઓના સન્માનમાં એક સમારંભ યોજાયો હતો. તેમાં ગાંધીજીએ કહ્યું, 'મારા મનમાં એક વિચાર સતત ઘોળાયા કરતો હતો કે આ લડાઈમાં ઉપસેનાપતિ કોણ બનશે ? વલ્લભભાઈ પટેલ પર મારી નજર પડી. મારે સ્વીકારવું પડશે કે વલ્લભભાઈને હું પહેલવહેલો મળ્યો ત્યારે મને એમ થયેલું કે આ અક્કડ મૂર્તિ શું કામ કરશે ? પરંતુ મને તુરત જ ખાતરી થઈ ગઈ કે વલ્લભભાઈ મારે માટે અનિવાર્ય છે. તેમના વગર મારું બિલકુલ ચાલી શક્યું ન હોત.'

આ સત્યાગ્રહ દરમિયાન જ ગાંધીજીએ વલ્લભભાઈના વતન કરમસદમાં એક જાહેરસભામાં કહેલું, 'વલ્લભભાઈ હજુ સત્યાગ્રહની ભઠ્ઠીમાં તપી રહ્યા છે, પરંતુ તેમાંથી તેઓ શુદ્ધ સોના તરીકે બહાર આવશે એમાં મને શંકા નથી.'

વલ્લભભાઈ અમદાવાદ મ્યુનિસિપાલિટીમાં હતા એ જ અરસામાં અમદાવાદમાં મહાભયંકર પ્લેગ ફાટી નીકળ્યો હતો. લોકો ફફડી ઊઠ્યા હતા અને જીવ બચાવવા ઘરબાર છોડી ચારે દિશામાં ભાગતા હતા. તે વખતે વલ્લભભાઈ શહેરમાં જ રહી રાતદિવસ એક કરી દુઃખીઓને ધીરજ બંધાવતા હતા અને ઈશ્વર પર શ્રદ્ધા રાખી, જાતને જોખમમાં મૂકી, નીડરતાપૂર્વક દર્દીઓની સેવા કરતા હતા. આથી લોકોના જીવમાં જીવ આવ્યો હતો.

તેઓ અમદાવાદ મ્યુનિસિપાલિટીના પ્રમુખ હતા તે દરમિયાન શહેરની સુખાકારી અને સુંદરતા વધારવા તેમણે જબરો પુરુષાર્થ આદરી શહેરને તેનું આધુનિક સ્વરૂપ આપ્યું. પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ પૂરું થયું કે અંગ્રેજ સરકારે 'કાળા કાયદા' તરીકે જાણીતો થયેલો રોલેટ કાયદો આણવાની વાત આગળ ધરી. ગાંધીજીએ તેના વિરુદ્ધ સત્યાગ્રહનું એલાન કર્યું. વલ્લભભાઈ તેમાં કૂદી પડ્યા.

સરકારે જેના ઉપર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો તેવાં ગાંધીજીનાં બે પુસ્તકો 'સર્વોદય' અને 'હિન્દ સ્વરાજ્ય'નું જાહેરમાં વેચાણ કર્યું

૧૯૧૯ની ૭ એપ્રિલે અમદાવાદમાં એક જંગી સરઘસની આગેવાની તેમણે લીધી અને એ કાયદા વિરુદ્ધ જાહેરસભાને સંબોધી એટલું જ નહિ, સભા પત્યા પછી તેમણે, સરકારે જેના ઉપર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો તેવાં ગાંધીજીનાં બે પુસ્તકો 'સર્વોદય' અને 'હિન્દ સ્વરાજ્ય'નું જાહેરમાં વેચાણ કર્યું. આ ઉપરાંત સરકારની પરવાનગી વગર 'સત્યાગ્રહ પત્રિકા'નું પ્રકાશન પણ કર્યું, પરંતુ સરકારે તેમની સામે ચૂં કે ચાં કરવાની હિંમત ન કરી !

હવે વલ્લભભાઈ ગાંધીજીના રંગે પૂરેપૂરા રંગાઈ ચૂક્યા હતા. તેમનું દિલ તો સ્વદેશી હતું જ, હવે તેમણે પોતાનો પહેરવેશ અને રહેણીકરણી પણ સ્વદેશી કરવાનું નક્કી કર્યું અને તે મુજબ પોતાનાં પરદેશી કપડાંની હોળી કરી ખાદીનો ઝભ્ભો, ધોતી અને ચંપલનો સાદો પહેરવેશ અપનાવ્યો ! શિયાળામાં ટાઢ વાય તો એક બંડી પહેરતા અને ખભા ઉપર શાલ રાખતા.

વલ્લભભાઈ વિદેશી પહેરવેશમાં અક્કડ ફરતા ત્યારે પણ તે ચુસ્ત સ્વામિનારાયણ તો હતા જ. વકીલાત શરૂ કર્યા પછી પણ તેઓ જ્યારે કરમસદ જતા ત્યારે નાહીધોઈને સ્વામિનારાયણના

મંદિરમાં દર્શન કરવા જવાનું કદાપિ ચૂકતા નહિ. 'શિક્ષાપત્રી'નો પાઠ પણ તેઓ નિયમિત રૂપે કરતા હતા. આમ, વલ્લભભાઈ પાસે હૃદયની પણ પુષ્કળ સંપત્તિ હતી. એમનું દિલ સ્નેહ, ભક્તિ અને ઈશ્વરશ્રદ્ધાના અમૃતથી છલકાતું હતું.

એ અરસામાં મહાન દેશનેતા લોકમાન્ય ટિળકનું અવસાન થયું. ગાંધીજીએ 'ટિળક સ્મારક ફંડ'માં ઉદાર હાથે ફાળો આપવાની અપીલ કરી. વલ્લભભાઈએ એના જવાબમાં ગુજરાતમાંથી રૂ. ૧૦ લાખ આપવાનું તથા કૉંગ્રેસના ત્રણ લાખ સભ્યો નોંધવાનું વચન આપ્યું, જે તેમણે માત્ર ત્રણ મહિનાના ટૂંકા ગાળામા જ પૂરું કરી બતાવ્યું.

બોરસદ તાલુકામાં શિક્ષાત્મક માથાવેરો દૂર કરાવીને તથા ગુજરાતમાં પૂરસંકટ વખતે જનતાની પ્રશંસનીય સેવા બજાવીને વલ્લભભાઈએ લોકોના દિલમાં સ્નેહભર્યું સ્થાન પ્રાપ્ત કરી લીધું.

બારડોલી સત્યાગ્રહ દરમિયાન જ એક અદના કાર્યકરે 'સરદાર' તરીકે પ્રથમ વાર જ સંબોધ્યા હતા

પરંતુ એમને ભારતભરમાં પ્રખ્યાત બનાવ્યા બારડોલી સત્યાગ્રહે. આ સત્યાગ્રહ દરમિયાન જ એક અદના કાર્યકરે 'સરદાર' તરીકે પ્રથમ વાર જ સંબોધ્યા હતા. ગાંધીજીએ આ શબ્દને આખા દેશમાં પ્રચલિત બનાવ્યો – પરિણામે ગુજરાતના વલ્લભભાઈ પટેલ ભારતના સરદાર પટેલ બની ગયા.

ઈ.સ. ૧૯૨૮માં મુંબઈ સરકારે સુરત જિલ્લાના બારડોલી તાલુકામાં જમીન મહેસૂલમાં મનસ્વી રીતે વધારો કરી દીધો. ખેડૂતો ખળભળી ઊઠ્યા. તેમણે અન્યાયને તાબે થવાને બદલે મરી જવાનું અને ફના થઈ જવાનું વધારે પસંદ કર્યું.

તેમણે વલ્લભભાઈને એમની નેતાગીરી લેવા આગ્રહ કર્યો. વલ્લભભાઈ પણ બારડોલીના કિસાનોની ફનાગીરી ઉપર ફીદા થઈ તેમની નેતાગીરી સ્વીકારવા તૈયાર થયા. સૈન્યને સરદાર મળી ગયા. પછી તો પૂછવું જ શું? તાલુકાની એંસી હજારની જનતા એમના એક શબ્દ ઉપર ન્યોછાવર થવા એક પગે ખડી થઈ ગઈ. ગામડામાં પ્રાણ ફૂંકાયો. ભાંગી પડેલા કિસાનને પ્રથમ વાર જ જાગૃતિ અને સ્વાભિમાનની લહેર સ્પર્શી ગઈ.

આખો દેશ આ લડાઈ આતુરતાપૂર્વક નિહાળી રહ્યો હતો. કરોડો આંખો વલ્લભભાઈ ઉપર મંડાઈ હતી. છેવટે સત્ય અને ન્યાયનો વિજય થયો. બારડોલીની સ્વાભિમાની જનતા સમક્ષ અંગ્રેજ સરકારે ઘૂંટણ ટેકવી દીધા. સરકારે મહેસૂલનો વધારો માફ કર્યો. આખા ભારતમાં બારડોલી અને વલ્લભભાઈના નામનો જય જયકાર થઈ ગયો. જનતાએ તેમને માત્ર બારડોલીના જ નહિ બલકે સમગ્ર દેશના સરદાર તરીકે વધાવી લીધા. આખા દેશમાંથી તેમના ઉપર અભિનંદનોની વર્ષા થઈ.

વલ્લભભાઈએ તો નમ્રતાથી એટલું જ કહ્યું, 'ગુજરાતની દેશને આ ભેટ છે.'

હકીકતમાં તો ગુજરાતે આ સત્યાગ્રહ દ્વારા દેશને વલ્લભભાઈની ભેટ ધરી હતી.

આ પછી તુરત જ કોલકાતામાં કૉંગ્રેસનું અધિવેશન થયું. પંડિત મોતીલાલ નેહરુ તેના પ્રમુખપદે હતા. બારડોલીના હિસાબે વલ્લભભાઈનું નામ દેશભરમાં ગાજતું થઈ ગયું હતું. વલ્લભભાઈ આ અધિવેશનમાં હાજરી આપવા કોલકાતા ગયા. જનતાએ તેમનું નામ સાંભળ્યું હતું, પરંતુ તેમને પ્રત્યક્ષ જોયા ન હતા. બન્યું એવું કે સરદાર પોતાનો પ્રવેશપત્ર સાથે લઈ જવાનું ભૂલી ગયા હતા, આથી મંડપના દ્વારેથી જ સ્વયંસેવકોએ તેમને પાછા કાઢ્યા. બીજો કોઈ હોત તો 'હું બારડોલીનો સરદાર પટેલ છું.' એમ કહી પ્રવેશ મેળવી લેત, પરંતુ સરદાર પાછા ગયા. બીજા દિવસે પ્રવેશપત્ર લઈને આવ્યા. મંડપમાં જ્યારે સરદાર પટેલનાં દર્શન માટે જનતાએ સૂત્રો ઉચ્ચાર્યાં ત્યારે પેલા સ્વયંસેવકોને ખબર પડી કે આગલે દિવસે તેમણે કોને પાછા પાછા કાઢ્યા હતા ! આમ છતાં સરદાર સાહેબે તો સ્વયંસેવકોની કર્તવ્યનિષ્ઠાની પ્રશંસા જ કરી !

બારડોલીના વિજય પછી સરદાર પાછળ પ્રજા અને ખાસ કરીને તો કિસાન જનતા ગાંડીતૂર થઈ હતી. દેશભરમાંથી કિસાન-પરિષદોને સંબોધવા માટે તેમને આમંત્રણો મળવા માંડ્યાં, પરંતુ વલ્લભભાઈ ગુજરાત છોડી બહાર જવા રાજી ન હતા. છેવટે મહાત્મા ગાંધીજીની આજ્ઞાથી તેઓએ મહારાષ્ટ્ર અને તમિળનાડુની મુલાકાત લઈ ત્યાંના કિસાનોને ગુજરાતના ખેડૂતોનો સંદેશો સંભળાવ્યો. તેઓ જ્યાં જ્યાં ગયા ત્યાં ત્યાં ગરીબ તથા કચડાયેલી

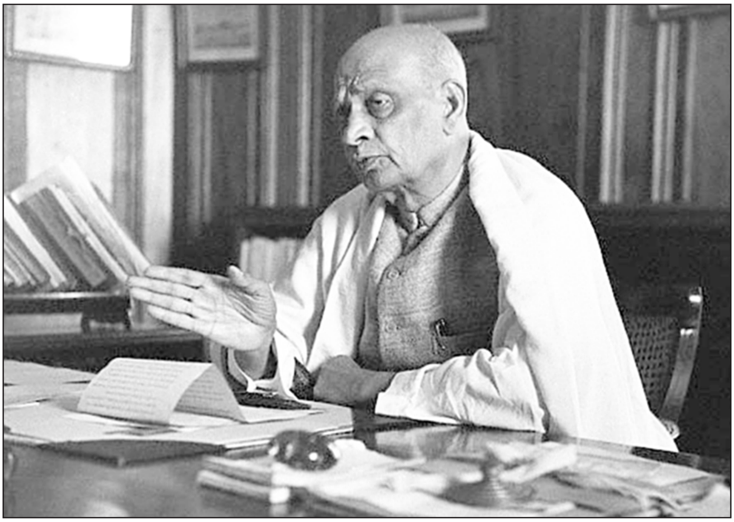

કિસાન જનતાએ તેમને પોતાના તારણહાર તરીકે વધાવી લીધા.

આ દરમિયાન ૧૯૩૦માં લાહોરમાં રાવી નદીના તટે કૉંગ્રેસનું ઐતિહાસિક અધિવેશન ભરાવાનું હતું. જનતાએ એકી અવાજે સરદાર પટેલને કૉંગ્રેસના આ અધિવેશન માટે પ્રમુખપદે નીમવાની માગણી કરી હતી.

વલ્લભભાઈ પટેલે કરકસર અને સાદાઈનો મોટો દાખલો બેસાડ્યો

પરંતુ પંડિત મોતીલાલ નેહરુની ઇચ્છા પોતે જીવતાં જીવતાં પોતાના દીકરા જવાહરને કૉંગ્રેસ પ્રમુખ બનેલો જોવાની હતી. આથી મહાત્મા ગાંધીજીની આજ્ઞાથી વલ્લભભાઈ ખસી ગયા અને લાહોર કૉંગ્રેસના પ્રમુખ તરીકે જવાહરલાલ નેહરુની વરણી થઈ. આથી જ બીજા વર્ષે કરાંચીમાં ભરાયેલ કૉંગ્રેસ-અધિવેશનના પ્રમુખ તરીકે સરદારની વરણી થઈ. તે વખતે કૉંગ્રેસ પ્રમુખો અધિવેશનમાં હાજરી આપવા જતી વખતે પોતાની સાથે પોતાના મદદનીશોના મોટા કાફલા લઈ જતા, પરંતુ વલ્લભભાઈ પટેલ કરાંચી અધિવેશનમાં એક મદદનીશને અને પોતાના અંગતમંત્રી જેવાં પોતાની દીકરી મણિબહેનને જ સાથે લઈ ગયા. આમ, તેમણે કરકસર અને સાદાઈનો મોટો દાખલો બેસાડ્યો.

દાંડીકૂચના મીઠા સત્યાગ્રહ દરમિયાન સરદારની રાસ ગામમાંથી ધરપકડ થઈ. ત્યાંથી તેમને સીધા જ સાબરમતી જેલમાં લઈ ગયા. જેલના દરવાજે જ સરદારે પોતાની પાસેના સિગારેટનાં બધાં પૅકેટો ફેંકી દીધાં અને જીવનભર ધૂમ્રપાન નહિ કરવાનો સંકલ્પ કર્યો ! આવી હતી સરદારની વજ્ર જેવી દૃઢ સંકલ્પશક્તિ.

જેલમાં પણ તેઓ પોતાના બાકીના સાથીદારોને ન મળતી હોય તેવી સગવડો સ્વીકારતા નહિ તથા જેલના નિયમો ચુસ્ત રીતે પાળતા. અહીં તેમને પૂરતી નવરાશ મળી એથી નવરાશના સમયમાં ભક્તિભાવ તથા જિજ્ઞાસાવૃત્તિથી ‘ભગવદ્‌ગીતા અને તુલસીકૃત ‘રામાયણ’નો પાઠ કરતા. તેઓ જેલમાં હતા તે દરમિયાન તેમના ઉપર બે આઘાતજનક પ્રહારો થયા.

૧૯૩૨ના નવેમ્બરમાં તેમનાં માતુશ્રીનું અવસાન થયું. તેમને અપાર દુઃખ થયું, પરંતુ તેઓએ તે કોઈને કળાવા દીધું નહિ. વળી પાછા તેઓ જ્યારે નાસિક જેલમાં હતા ત્યારે તેમના પ્રિય મોટા ભાઈ વિઠ્ઠલભાઈ પટેલનું અવસાન થયું. સરદાર પર વજ્રાઘાત થયો. મોટા ભાઈ તેમને પ્રાણથી પણ અધિક પ્યારા હતા. તેમના મૃતદેહના અગ્નિસંસ્કાર કરવાની તેમને તીવ્ર ઇચ્છા હતી, પરંતુ જેલમાંથી એક-બે દિવસ માટે પણ છોડવાની રજા આપતા પહેલાં અંગ્રેજ સરકારે અપમાનજનક શરતો મૂકી. વલ્લભભાઈ જેવો સ્વમાની માણસ તે સ્વીકારે જ કેવી રીતે ? તેમણે જેલમાં જ રહેવાનું પસંદ કર્યું ! આખરે વલ્લભભાઈના પુત્ર શ્રી ડાહ્યાભાઈએ સ્વ. વિઠ્ઠલભાઈના અંતિમસંસ્કાર કર્યાં.

સરદાર વિશે એમ કહેવાતું કે એમણે કદાપિ હોદ્દાની કે સત્તાની ઝંખના કરી ન હતી

સરદાર વિશે એમ કહેવાતું કે એમણે કદાપિ હોદ્દાની કે સત્તાની ઝંખના કરી ન હતી, છતાં તેમની લાયકાતના હિસાબે હોદ્દો તેમને શોધતો આવતો હતો - જેમ લોખંડ લોહચુંબક તરફ ખેંચાઈ આવે છે તેમ.

૧૯૨૫ની વાત છે. મુંબઈના ગવર્નર સર રોજ લમ્લીએ એક દિવસ સરદારને બોલાવ્યા અને

તેમને મુંબઈ ઇલાકાના મુખ્ય પ્રધાન બનાવવાની પોતાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી, પરંતુ એ મુત્સદ્દીએ ખંધા સ્મિત સાથે પણ સ્પષ્ટ કરી દીધું કે ‘તમે મુખ્ય પ્રધાન થશો તો પણ બારડોલી સત્યાગ્રહ દરમિયાન મુંબઈ સરકારે ખેડૂતોની જે જમીન જપ્ત કરી છે કે હરાજી કરી વેચી દીધી છે તે તો પાછી નહિ જ આપી શકો.’

વલ્લભભાઈએ રોકડું જ પરખાવ્યું, ‘મિસ્ટર લમ્બી, લખી રાખો કે હું મુંબઈનો મુખ્યપ્રધાન થવાનો નથી અને બારડોલીના ખેડૂતોને એમની જમીન પાછી આપ્યા વગર તમારો છૂટકો નથી.’ અને છેવટે બન્યું પણ એવું જ. મુંબઈ સરકારે બારડોલીના ખેડૂતોને તેમની જમીન સામે ચાલીને પાછી આપી દેવી પડી.

સરદાર સાહેબે ગાંધીજીને પોતાના નેતા માન્યા હતા. આથી નેતા પ્રત્યે સંપૂર્ણ વફાદારી, આજ્ઞાપાલન, શિસ્ત અને સમર્પણ જ તેમણે યોગ્ય માન્યાં હતાં

સરદાર સાહેબ ગાંધીજીના આંધળા ભક્ત હતા એમ કહેવાતું હતું, પરંતુ વાત એમ ન હતી.

સરદાર સાહેબે ગાંધીજીને પોતાના નેતા માન્યા હતા. આથી નેતા પ્રત્યે સંપૂર્ણ વફાદારી, આજ્ઞાપાલન, શિસ્ત અને સમર્પણ જ તેમણે યોગ્ય માન્યાં હતાં. તેમણે જોયું હતું કે ગાંધીજી ખૂબ બુદ્ધિમાન અને વિચારશીલ પુરુષ હતા. સૌએ છેવટે તેમની વાત સ્વીકારવી પડતી. તો પછી પોતાનાથી ચડિયાતા પુરુષ સમક્ષ સમર્પણ કરવામાં ખોટું શું છે ? આથી જ વલ્લભભાઈ, જે સભામાં ગાંધીજીએ ભાષણ કર્યું હોય ત્યાં પ્રવચન કરતા નહિ, કારણ એ આપતા કે ’નેતાએ બોલ્યા પછી બાકીનાએ કશું કહેવાનું રહેતું નથી.’

ગાંધીજી સમક્ષના તેમના આત્મસમર્પણનો બીજો પ્રસંગ હરિપુરામાં કૉંગ્રેસનું અધિવેશન મળ્યું તે વખતનો છે.

કૉંગ્રેસના નેતાઓની એક મહત્ત્વની બેઠક તંબુમાં મળી હતી. એક અત્યંત અગત્યના વિષય ઉપર ગરમાગરમ છતાં ગંભીર ચર્ચા ચાલી રહી હતી. અંદર જઈને બેસવાને બદલે વલ્લભભાઈ તંબુની બહાર આંટા મારી રહ્યા હતા. ચર્ચામાં ભાગ લેવાનું બિલકુલ પસંદ કરતા ન હતા. એક સાથીદારે પૂછ્યું ‘આટલી અગત્યની ચર્ચા થઈ રહી છે છતાં અંદર જઈ ચર્ચામાં ભાગ લેવાને બદલે આપ બહાર આંટા કેમ મારી રહ્યા છો ?’

૧૯૪૬માં જે કૉંગ્રેસ પ્રમુખ થયા તે ૧૯૪૭માં દેશ આઝાદ થયા બાદ પ્રથમ વડાપ્રધાન થાય તેમ હતું

સરદારે તરત જ જવાબ આપ્યો, ‘છેવટે તો એ ડોસો (ગાંધીજી) જ ફાવવાનો છે. એ કહે તે જ થવાનું છે. પછી નાહકનું થૂંક શા માટે ઉડાડવું ? હું તો વારંવાર કહું છું કે નક્કામી ચર્ચા કરતાં એ ડોસો કહે તે જ શરૂઆતથી જ સ્વીકારી લો ને !’ બીજું વિશ્વયુદ્ધ ફાટી નીકળ્યું ત્યારે ગાંધીજીએ તેનાથી સદંતર દૂર રહેવાની કૉંગ્રેસને સલાહ આપી કારણ કે અહિંસા એ તેમને માટે અચળ સિદ્ધાંત હતો.

ગાંધીજીની સલાહ વિરુદ્ધ જઈને કૉંગ્રેસે એવો ઠરાવ પસાર કર્યો કે યુદ્ધ પૂરું થયા પછી ભારતને સ્વતંત્ર કરવામાં આવશે એવી ખાતરી અંગ્રેજ સરકાર આપતી હોય તો કૉંગ્રેસ જર્મની સામેના યુદ્ધમાં ઈંગ્લૅન્ડને ટેકો આપશે.. ગાંધીજીની વિરુદ્ધ જઈને પણ વલ્લભભાઈ આ ઠરાવની તરફેણમાં રહ્યા હતા.

૧૯૪૬માં જે કૉંગ્રેસ પ્રમુખ થયા તે ૧૯૪૭માં દેશ આઝાદ થયા બાદ પ્રથમ વડાપ્રધાન થાય તેમ હતું. દેશની સોળ પ્રદેશ કૉંગ્રેસ સમિતિઓમાંથી ચૌદે સરદારના નામની ભલામણ કરી હતી, જ્યારે માત્ર એક મત પંડિત જવાહરલાલ નેહરુની તરફેણમાં પડ્યો હતો, છતાં ગાંધીજીની આજ્ઞાથી વલ્લભભાઈ ખસી ગયા અને પંડિત નેહરુને ભારત જેવા વિશાળ દેશના પ્રથમ વડાપ્રધાન બનવા દીધા !

આમ છતાં અમુક લોકો વલ્લભભાઈ વિરુદ્ધ જાતજાતના ગબારાઓ ઉડાડતા હતા. રોજ ઊઠીને અફવાઓને નવી પાંખો ફૂટતી હતી. ગાંધીજીએ તેનો વારંવાર ખુલાસો કરવો પડતો અને વલ્લભભાઈનો બચાવ કરવો પડતો હતો. આથી સરદાર તંગ આવી ગયા હતા અને પ્રધાનમંડળમાંથી છૂટા થવાનું વિચારી રહ્યા હતા.

સરદારે પોતાના હોદ્દાત્યાગની વાત બાપુજીને ગળે ઉતારી દીધી હતી. બાપુજી તેમના રાજીનામાની વાત સાથે સંમત પણ થઈ ગયા હતા, પરંતુ ભારત સરકારમાં વલ્લભભાઈ વગર કેવું અંધારું થઈ જાય તે વાત તે વખતના અંગ્રેજ વાઈસરૉય લૉર્ડ માઉન્ટ બેટન બરાબર જાણતા હતા. તેમણે વાંધો

લીધો. તેમના વાંધા સાથે બાપુ સંમત થયા. વલ્લભભાઈના રાજીનામાની વાત પડતી મુકાઈ. સરદારને બાપુની હત્યાથી કારમો આઘાત લાગ્યો છતાં બાપુની અંતિમ આજ્ઞા પ્રાણાંતે માથે ચડાવી તેઓ જીવનના છેલ્લા શ્વાસ સુધી રાજવહીવટની પ્રચંડ જવાબદારીઓનો ભાર વહન કર્યે ગયા.

> **સંઘને ગાંધીજીની હત્યા સાથે નાહવા નિચોવવાનો પણ સંબંધ નથી અને તેના પરનો પ્રતિબંધ કોઈ પણ રીતે વાજબી ઠેરવી શકાય તેમ નથી**

સંઘને ગાંધીજીની હત્યા સાથે નાહવા નિચોવવાનો પણ સંબંધ નથી અને તેના પરનો પ્રતિબંધ કોઈ પણ રીતે વાજબી ઠેરવી શકાય તેમ નથી

મહાત્મા ગાંધીજીની હત્યા થઈ. રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘને તેમાં સંડોવીને ખતમ કરવાના જે પ્રયત્નો થયા તેમાં સરદારે ધારણ કરેલ વલણ ખૂબ સૂચક હતું.

સંઘને ગાંધીજીની હત્યા સાથે નાહવા નિચોવવાનો પણ સંબંધ નથી અને તેના પરનો પ્રતિબંધ કોઈ પણ રીતે વાજબી ઠેરવી શકાય તેમ નથી

રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ ઉપર પ્રતિબંધ મુકાયો હતો. સરદાર પટેલ તે વખતે દેશના ગૃહપ્રધાન હતા. સરકારના જાસૂસી વિભાગ દ્વારા આખા દેશની રજેરજની માહિતી તેમને મળતી. સંઘ વિશે સંપૂર્ણ માહિતી મેળવ્યા બાદ તેમણે વડાપ્રધાન પંડિત નેહરુને એક પત્ર લખ્યો. તેમણે લખ્યું હતું : 'રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ વિશે મેં એકત્રિત કરેલી મૌખિક અને દસ્તાવેજી માહિતીને આધારે હું એવા નિર્ણય પર આવ્યો છું કે સંઘને ગાંધીજીની હત્યા સાથે નાહવા નિચોવવાનો પણ સંબંધ નથી અને તેના પરનો પ્રતિબંધ કોઈ પણ રીતે વાજબી ઠેરવી શકાય તેમ નથી.

દેશમાંથી અંગ્રેજોએ તો વિદાય લીધી, પરંતુ એ વખતના ભારતમાં પણ ૫/૨ ભાગની જમીન અને જનતા ૫૬૫ જેટલાં દેશી રાજ્યોના કબજામાં હતી. જો તેઓ ભારત સાથે જોડાઈ જવાનું પસંદ ન કરે તો દેશની સ્વતંત્રતાનું વહાણ ચૂરેચૂરા થઈ જાય તેમ હતું. રાજાઓ પણ તેમનું મન કળાવા દેતા ન હતા. આવી નાજુક પરિસ્થિતિમાં સરદારે પ્રેમ, કુશળતા, ઉદારતા અને વ્યવહારદક્ષતાથી કામ લીધું. તેમણે રાજાઓની દેશભક્તિને જગાડી અને તેમને દેશ માટે ભોગ આપવા પ્રેર્યા. રાજાઓએ પણ વલ્લભભાઈને સપ્રેમ સહકાર આપ્યો અને દેશની એકતાના સર્જનમાં ઐતિહાસિક ભાગ લીધો.

> **જે નિઝામ પોતાના રાજમહેલમાંથી બહાર નીકળતા ન હતા તેમને સરદાર પટેલનું સ્વાગત કરવા માટે હૈદરાબાદના હવાઈમથકે સામા જવું પડ્યું**

હૈદરાબાદ અને જૂનાગઢમાં મુસ્લિમ રાજાઓ હતા. તેઓની મુરાદ પાકિસ્તાન સાથે જોડાવાની હતી, પરંતુ તેમની વસ્તી ભારત સાથે જ રહેવા માગતી હતી. જૂનાગઢમાં તો પ્રજાએ બળવો કરી નવાબને પાકિસ્તાન ભાગી જવાની ફરજ પાડી. હૈદરાબાદમાં ખૂબ સમજાવટ-મનામણાં છતાં નિઝામે આડોડાઈ ચાલુ રાખી. છેવટે નાછૂટકે સરદારે પોલીસ પગલાં દ્વારા નિઝામની સાન ઠેકાણે લાવવી પડી. જે નિઝામ પોતાના રાજમહેલમાંથી બહાર નીકળતા ન હતા તેમને સરદાર પટેલનું સ્વાગત કરવા માટે હૈદરાબાદના હવાઈમથકે સામા જવું પડ્યું !

> **મને મારી રીતે કામ લેવા દીધું હોત તો આજે કાશ્મીર પ્રશ્ન જેવું કશું જ ન રહેત**

કાશ્મીર પ્રશ્ન વિશે પણ તેઓનું કહેવું હતું : 'મને મારી રીતે કામ લેવા દીધું હોત તો આજે કાશ્મીર પ્રશ્ન જેવું કશું જ ન રહેત !' આપણી સંસ્કૃતિના પુરાતન માનબિંદુ સમું સોમનાથ મંદિર ખંડિયેર હાલતમાં વર્ષોથી પડ્યું હતું. સરદાર એ બાજુ ગયા ત્યારે એ મંદિરની દુર્દશા જોઈ તેમણે સોમનાથ મંદિરનો પુનરુદ્ધાર કરવાનો સંકલ્પ કર્યો. એ સંકલ્પના ફળરૂપે આજે વેરાવળ પાસે સોમનાથનું ભવ્ય, વિશાળ મંદિર ખડું છે અને તેના પ્રાંગણમાં જ સરદાર પટેલનું બાવલું પણ ઊભું છે.

દિલ્હીનાં હવાપાણી તેમને અનુકૂળ ન હતાં એટલે ડૉક્ટરની સલાહ મુજબ તેઓ ૧૨ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૦ ને મંગળવારના દિવસે મુંબઈ ગયા. મુંબઈ ગયા પછી બુધવારના દિવસે એમની પીડા ઓછી થઈ, પરંતુ ગુરુવારે સવારે ફરી પાછી તબિયત વધુ લથડી. આખો દિવસ અને રાત તેઓ બેચેન રહ્યા. ૧૫મી ડિસેમ્બર ને શુક્રવારે રાતના છેલ્લા પહોરે તેમના ઉપર હૃદયરોગનો અંતિમ હુમલો થયો. એમનો મહાન આત્મા એ ખખડી ગયેલા ખોળિયાને ત્યજી અનંતની યાત્રાએ ઊપડી ગયો !

ભગવાન બિરસા મુંડાની જન્મજયંતી અને સરદાર પટેલની સાર્ધશતાબ્દી (150) વર્ષને ભારતની અનેકતામાં એકતાનો અને વિરાસતથી વિકાસનો ઉત્સવ બનાવીએ

મારા પ્રિય દેશવાસીઓ,
નમસ્કાર.

ભગવાન બિરસા મુંડા જયંતી

'મન કી બાત'માં આપ સહુનું સ્વાગત છે. જો તમે મને પૂછો કે મારા જીવનની સૌથી યાદગાર પળો કઈ-કઈ રહી તો અનેક ઘટના યાદ આવે છે, પરંતુ તેમાંથી એક પળ એવી છે, જે ખૂબ જ વિશેષ છે, તે પળ હતી, જ્યારે ગત વર્ષે 15 નવેમ્બરે હું ભગવાન બિરસા મુંડાની જયંતી પર તેમના જન્મસ્થળ ઝારખંડના ઉલિહાતૂ ગામ ગયો હતો. આ યાત્રાનો મારા પર ખૂબ જ મોટો પ્રભાવ પડ્યો હતો. હું દેશનો પ્રથમ પ્રધાનમંત્રી છું, જેને આ પવિત્ર ભૂમિની માટીને પોતાના મસ્તક પર લગાવવાનું સૌભાગ્ય મળ્યું. તે ક્ષણે, મને ન માત્ર સ્વતંત્રતા સંગ્રામની શક્તિ અનુભવાઈ, પરંતુ, આ ધરતીની શક્તિ સાથે જોડાવાનો પણ અવસર મળ્યો. મને એવી અનુભૂતિ થઈ કે એક સંકલ્પને પૂરા કરવાનું સાહસ કેવી રીતે દેશના કરોડો લોકોનું ભાગ્ય બદલી શકે છે.

ભગવાન બિરસા મુંડા અને સરદાર પટેલની 150મી જયંતીને મનાવવાનો દેશે નિશ્ચય કર્યો છે

સાથીઓ, ભારતમાં દરેક યુગમાં કેટલાક પડકારો આવ્યા અને દરેક યુગમાં એવા અસાધારણ ભારતવાસી જન્મ્યા, જેમણે આ પડકારોનો સામનો કર્યો. આજે 'મન કી બાત'માં, હું, સાહસ અને દૂરદૃષ્ટિ રાખનારા આવા જ બે મહાનાયકોની ચર્ચા કરીશ. તેમની 150મી જયંતીને મનાવવાનો દેશે નિશ્ચય કર્યો છે. 31 ઑક્ટોબરે સરદાર પટેલની 150મી જયંતીનું વર્ષ શરૂ થશે. તે પછી 15 નવેમ્બરે ભગવાન બિરસા મુંડાનું 150મું જયંતી વર્ષ શરૂ થશે. આ બંને મહાપુરુષે અલગ-અલગ પડકારો જોયા, પરંતુ બંનેનું સપનું એક જ હતું- 'દેશની એકતા'.

સાથીઓ, વીતેલાં વર્ષોમાં દેશે આવા મહાન નાયક-નાયિકાઓની જયંતીને નવી ઊર્જા સાથે મનાવીને, નવી પેઢીને નવી પ્રેરણા આપી છે. તમને સ્મરણ હશે કે જ્યારે આપણે મહાત્મા ગાંધીની 150મી જયંતી મનાવી હતી, તો કેટલું બધું વિશેષ થયું હતું. ન્યૂ યૉર્કના ટાઇમ્સ સ્ક્વેરથી આફ્રિકાના નાનકડા ગામ સુધી, વિશ્વના લોકોએ ભારતના સત્ય અને અહિંસાના સંદેશને સમજ્યો, તેને ફરીથી જાણ્યો, તેને જીવ્યો. નવયુવાનોથી વૃદ્ધો સુધી, ભારતીયોથી વિદેશીઓ સુધી, દરેકે ગાંધીજીના ઉપદેશોને નવા સંદર્ભમાં સમજ્યા, નવી વૈશ્વિક પરિસ્થિતિઓના સંદર્ભમાં તેમને જાણ્યા. જ્યારે આપણે

સ્વામી વિવેકાનંદજીની 150મી જયંતીને મનાવી તો દેશના નવયુવાનોએ ભારતની આધ્યાત્મિક અને સાંસ્કૃતિક શક્તિઓને નવી પરિભાષામાં સમજી. આ યોજનાઓએ આપણને એ અનુભૂતિ કરાવી કે આપણા મહાપુરુષો અતીતમાં ખોવાઈ નથી જતા, પરંતુ તેમનું જીવન આપણા વર્તમાનને ભવિષ્યનો રસ્તો દેખાડે છે.

ભારતની અનેકતામાં એકતાનો ઉત્સવ બનાવીએ, અને વિરાસતથી વિકાસનો ઉત્સવ બનાવીએ

સાથીઓ, સરકારે ભલે આ મહાન વિભૂતિઓની 150મી જયંતીને રાષ્ટ્રીય સ્તર પર મનાવવાનો નિર્ણય કર્યો છે, પરંતુ તમારી સહભાગિતા જ આ અભિયાનમાં પ્રાણ ભરશે, તેને જીવંત બનાવશે. હું આપ સહુને આગ્રહ કરીશ કે તમે આ અભિયાનના હિસ્સા બનો. લોખંડી પુરુષ સરદાર પટેલ સાથે જોડાયેલા તમારા વિચાર અને કાર્ય #Sardar150ની સાથે વહેંચો અને ધરતી-આબા બિરસા મુંડાની પ્રેરણાઓને #BirsaMunda150 સાથે દુનિયા સામે લાવો. આવો, એકસાથે મળીને આ ઉત્સવને ભારતની અનેકતામાં એકતાનો ઉત્સવ બનાવીએ, આને વિરાસતથી વિકાસનો ઉત્સવ બનાવીએ.

એક જમાનામાં મોબાઈલ ફોન આયાત કરનારું ભારત, આજે વિશ્વનું બીજું સૌથી મોટું ઉત્પાદક બની ગયું છે

મારા પ્રિય દેશવાસીઓ, સ્વામી વિવેકાનંદે એક વાર સફળતાનો મંત્ર આપ્યો હતો. તેમનો મંત્ર હતો- 'કોઈ એક વિચાર લો, તે એક વિચારને પોતાનું જીવન બનાવો, તેને વિચારો, તેનું સપનું જુઓ, તેને જીવવાનું શરૂ કરો.' આજે, આત્મનિર્ભર ભારત અભિયાન પણ સફળતાના આ મંત્ર પર ચાલી રહ્યું છે. આ અભિયાન આપણી સામૂહિક ચેતનાનો હિસ્સો બની ગયું છે. સતત, ડગલે ને પગલે આપણી પ્રેરણા બની ગયું છે. આત્મનિર્ભરતા આપણી નીતિ જ નહીં, આપણો જુસ્સો બની ગયું છે. બહુ વર્ષો નથી થયાં, માત્ર દસ વર્ષ પહેલાંની જ વાત છે, ત્યારે જો કોઈ કહેતું હતું કે કોઈ જટિલ ટેક્નૉલૉજીને ભારતમાં વિકસિત કરવાની છે તો અનેક લોકોને વિશ્વાસ થતો નહોતો, તો અનેક લોકો ઉપહાસ કરતા હતા- પરંતુ આજે તે જ લોકો, દેશની સફળતાને જોઈને આશ્ચર્ય પામે છે. આત્મનિર્ભર થઈ રહેલું ભારત, દરેક ક્ષેત્રમાં ચમત્કાર કરી રહ્યું છે. તમે વિચારો, એક જમાનામાં મોબાઇલ ફોન આયાત કરનારું ભારત, આજે વિશ્વનું બીજું સૌથી મોટું ઉત્પાદક બની ગયું છે. ક્યારેક દુનિયામાં સૌથી વધુ સંરક્ષણ સાધનો ખરીદનારું ભારત, આજે, ૮૫ દેશોમાં નિકાસ પણ કરી રહ્યું છે. અંતરીક્ષ ટેક્નૉલૉજીમાં ભારત, આજે, ચંદ્રમાના દક્ષિણ ધ્રુવ પર પહોંચનારો પહેલો દેશ બની ગયો છે અને એક વાત તો મને સૌથી વધુ સારી લાગે છે, તે એ કે, આત્મનિર્ભરતાનું આ અભિયાન, હવે માત્ર સરકારી અભિયાન નથી, હવે આત્મનિર્ભર ભારત અભિયાન, એક જન અભિયાન બની રહ્યું છે – દરેક ક્ષેત્રમાં ઉપલબ્ધિઓ પ્રાપ્ત કરી રહ્યા છીએ. જેમ કે આ મહિને લદ્દાખના હાનલેમાં આપણે એશિયાની સૌથી મોટી 'ઇમેજિંગ ટેલિસ્કૉપ MACE'નું પણ ઉદ્‌ઘાટન કર્યું છે. તે 4,300 મીટરની ઊંચાઈ પર સ્થિત છે. જાણો છો, તેની પણ વિશેષ વાત શું છે? તે 'મેડ ઇન ઇન્ડિયા' છે. વિચારો, જે સ્થાન પર, માઇનસ 30 ડિગ્રી ઠંડી પડી હોય, જ્યાં ઑક્સિજનનો પણ અભાવ હોય, ત્યાં આપણા વૈજ્ઞાનિકો અને સ્થાનિક ઉદ્યોગોએ તે કરીને દેખાડ્યું છે, જે એશિયાના કોઈ દેશે નથી કર્યું. હાનલેનું ટેલિસ્કૉપ ભલે દૂરની દુનિયા દેખી રહ્યું હોય, પરંતુ તે આપણને એક બીજી વસ્તુ પણ દેખાડી રહ્યું છે અને તે વસ્તુ છે- આત્મનિર્ભર ભારતનું સામર્થ્ય.

સાથીઓ, હું ઇચ્છું છું કે તમે પણ એક કામ અવશ્ય કરો. આત્મનિર્ભર થતા ભારતનાં વધુમાં વધુ ઉદાહરણ, આવા પ્રયાસોને, શૅર કરો. તમે, તમારા પડોશમાં કયું નવું ઇનોવેશન જોયું, કયા સ્થાનિક સ્ટાર્ટ અપે તમને સૌથી વધુ પ્રભાવિત કર્યાં, તે #AatmanirbharInnovation સાથે સૉશિયલ મીડિયા પર જાણકારીઓ સાથે લખો અને આત્મનિર્ભર ભારતનો ઉત્સવ મનાવો. તહેવારોની આ ઋતુમાં તો આપણે બધા આત્મનિર્ભર ભારતના આ અભિયાનને વધુ મજબૂત કરીએ છીએ. આપણે 'વૉકલ ફૉર લૉકલ'ના મંત્ર સાથે આપણી ખરીદી કરીએ છીએ. આ નવું ભારત જ્યાં અસંભવ માત્ર એક પડકાર છે, જ્યાં મેક ઇન ઇન્ડિયા હવે મેક ફૉર વર્લ્ડ બની ગયું છે, જ્યાં દરેક નાગરિક એક ઇનોવેટર છે, જ્યાં દરેક પડકાર એક

તક છે. આપણે ન માત્ર ભારતને આત્મનિર્ભર બનાવવાનું છે, પરંતુ આપણા દેશને ઇનોવેશનના (Global Powerhouse)વૈશ્વિક ઊર્જા કેન્દ્રના રૂપમાં મજબૂત પણ કરવાનો છે.

ડિજિટલ એરેસ્ટની છેતરપિંડી

ડિજિટલ એરેસ્ટની છેતરપિંડીમાં ફોન કરનારા, ક્યારેક પોલીસ, ક્યારેક સીબીઆઈ, ક્યારેક નાર્કોટિક્સ, ક્યારેક આરબીઆઈ, આવા ભાંતિ-ભાંતિનાં લેબલ લગાડીને બનાવટી અધિકારી બનીને વાત કરે છે અને ખૂબ જ વિશ્વાસ સાથે વાત કરે છે. મને 'મન કી બાત'ના ઘણા બધા શ્રોતાઓએ કહ્યું કે તેની ચર્ચા અવશ્ય કરવી જોઈએ. આવો, હું તમને જણાવું છું કે, આ છેતરપિંડી કરનારી ટોળી કેવી રીતે કામ કરે છે, આ ખતરનાક ખેલ શું છે? તમારે પણ સમજવું ખૂબ જ આવશ્યક છે, બીજાને પણ સમજાવવું એટલું જ આવશ્યક છે. પહેલો દાવ – તમારી વ્યક્તિગત જાણકારી. તેઓ બધું જાણીને રાખે છે. "તમે ગયા મહિને ગોવા ગયા હતા ને? તમારી દીકરી દિલ્લીમાં ભણે છે ને?" તેઓ તમારા વિશે એટલી જાણકારી મેળવીને રાખે છે કે તમે આશ્ચર્યચકિત થઈ જાવ. બીજો દાવ- ભયનું વાતાવરણ ઉત્પન્ન કરો. ગણવેશ, સરકારી કાર્યાલયનો સેટ-અપ, કાયદાકીય કલમો, તેઓ તમને એટલા બધા બીવડાવી દેશે ફોન પર, વાત-વાતમાં તમે વિચારી પણ નહીં શકો. અને પછી ત્રીજો દાવ શરૂ થાય છે, ત્રીજો દાવ- સમયનું દબાણ. 'અત્યારે જ નિર્ણય કરવો પડશે, નહીંતર તમારી ધરપકડ કરવી પડશે.' આ લોકો પીડિત પર એટલું મનોવૈજ્ઞાનિક દબાણ બનાવે છે કે તે સ્તબ્ધ થઈ જાય છે. ડિજિટલ એરેસ્ટના શિકાર થનારામાં દરેક વર્ગના, દરેક વયના લોકો છે. લોકોએ ડરના કારણે, પોતાની મહેનતથી કમાયેલા લાખો રૂપિયા ગુમાવી દીધા છે. ક્યારેય પણ તમને આ પ્રકારનો કોઈ કૉલ આવે તો તમારે ડરવાનું નથી. તમને જાણ હોવી જોઈએ કે કોઈ પણ તપાસ સંસ્થા, ફોન કૉલ કે વિડિયો કૉલ પર, આ પ્રકારની પૂછપરછ ક્યારેય નથી કરતી. હું તમને ડિજિટલ સુરક્ષાનાં ત્રણ ચરણ જણાવું છું. આ ત્રણ ચરણ છે- 'અટકો, વિચારો, કાર્યવાહી કરો.' કૉલ આવતાં જ, 'અટકો' – ગભરાવ નહીં, શાંત રહો. ઉતાવળમાં કોઈ પગલું ન ભરો, કોઈને પણ પોતાની વ્યક્તિગત જાણકારી ન આપો, સંભવ હોય તો સ્ક્રીનશૉટ લઈ લો અને રેકૉર્ડિંગ અવશ્ય કરો. તે પછી આવે છે બીજું ચરણ, પહેલું ચરણ હતું 'અટકો', બીજું ચરણ છે, 'વિચારો'. કોઈ પણ સરકારી સંસ્થા ફોન પર આવી ધમકી નથી આપતી, ન તો વિડિયો કૉલ પર પૂછપરછ કરે છે, ન તો આવી રીતે પૈસાની માગણી કરે છે. જો ડર લાગે તો સમજો કે કંઈક ગડબડ છે. અને પહેલું ચરણ, બીજું ચરણ અને હવે હું કહું છું, ત્રીજું ચરણ. પહેલા ચરણમાં મેં કહ્યું હતું, 'અટકો', બીજા ચરણમાં મેં કહ્યું હતું, 'વિચારો' અને ત્રીજા ચરણમાં હું કહું છું, 'કાર્યવાહી કરો'. રાષ્ટ્રીય સાઇબર હેલ્પલાઇન 1930 ડાયલ કરો, cybercrime.gov.in પર રિપોર્ટ કરો, પરિવાર અને પોલીસને જણાવો, પુરાવા સુરક્ષિત રાખો. 'અટકો', પછી 'વિચારો' અને પછી 'કાર્યવાહી કરો'. આ ત્રણ તમારી ડિજિટલ સુરક્ષાના રક્ષક બનશે.

સાથીઓ, હું ફરી કહીશ કે ડિજિટલ એરેસ્ટ જેવી કોઈ વ્યવસ્થા કાયદામાં નથી, આ માત્ર એક છેતરપિંડી છે, છળ છે, જૂઠ છે, બદમાશોની ટોળી છે, અને જે લોકો આવું કરી રહ્યા છે, તેઓ સમાજના શત્રુ છે. ડિજિટલ એરેસ્ટના નામ પર જે છેતરપિંડી ચાલી રહી છે, તેની સામે તમામ તપાસ સંસ્થા, રાજ્ય સરકારો સાથે મળીને કામ કરી રહી છે. આ સંસ્થાઓમાં તાલમેળ બનાવવા માટે નેશનલ સાઇબર કૉ-ઑર્ડિનેશન સેન્ટરની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. સંસ્થાઓ તરફથી આવી છેતરપિંડી કરનારા હજારો વિડિયો કૉલિંગ આઈડીને બ્લૉક કરવામાં આવ્યા છે. લાખો સિમ કાર્ડ, મૉબાઇલ ફોન અને બેન્ક ખાતાંઓને પણ બ્લૉક કરવામાં આવ્યાં છે. સંસ્થાઓ પોતાનું કામ કરી રહી છે, પરંતુ ડિજિટલ એરેસ્ટના નામ પર થઈ રહેલા કૌભાંડથી બચવા માટે ખૂબ જ આવશ્યક છે- દરેકની જાગૃતિ, દરેક નાગરિકની જાગૃતિ. જે લોકો પણ આ પ્રકારની સાઇબર છેતરપિંડીનો શિકાર થાય છે, તેમણે વધુમાં વધુ લોકોને તેના વિશે જણાવવું જોઈએ. તમે જાગૃતિ માટે #SafeDigitalIndiaનો પ્રયોગ કરી શકો છો. હું શાળાઓ અને કૉલેજોને પણ કહીશ કે સાઇબર કૌભાંડની વિરુદ્ધ અભિયાનમાં વિદ્યાર્થીઓને પણ જોડો. સમાજમાં બધાના

પ્રયાસોથી જ આપણે આ પડકારનો સામનો કરી શકીશું.

મારા પ્રિય દેશવાસીઓ, આપણા ઘણા બધા વિદ્યાર્થીઓ કેલિગ્રાફી એટલે કે સુલેખનમાં ઘણો રસ રાખે છે. તેના દ્વારા આપણા અક્ષરો, સુંદર અને આકર્ષક બને છે. આજે જમ્મુ-કાશ્મીરમાં તેનો ઉપયોગ સ્થાનિક સંસ્કૃતિને લોકપ્રિય બનાવવા માટે કરવામાં આવી રહ્યો છે. અહીંના અનંતનાગની ફિરદૌસા બશીરજીને કેલિગ્રાફીમાં નિપુણતા પ્રાપ્ત છે. તેના દ્વારા તેઓ સ્થાનિક સંસ્કૃતિનાં અનેક પાસાંને સામે લાવી રહ્યાં છે. ફિરદૌસાજીની કેલિગ્રાફીએ સ્થાનિક લોકો, વિશેષ કરીને, યુવાનોને પોતાની તરફ આકર્ષિત કર્યા છે. આવો જ એક પ્રયાસ ઉધમપુરના ગોરીનાથજી કરી રહ્યા છે. એક સદીથી પણ વધુ જૂની સારંગી દ્વારા તેઓ ડોગરા સંસ્કૃતિ અને વારસાને વિભિન્ન રૂપમાં એકત્ર કરવામાં લાગેલા છે. સારંગીની ધૂનો સાથે તેઓ પોતાની સંસ્કૃતિ સાથે જોડાયેલી પ્રાચીન વાર્તાઓ અને ઐતિહાસિક ઘટનાઓને રસપ્રદ રીતે કહે છે. દેશના અલગ-અલગ હિસ્સાઓમાં પણ તમને આવા અનેક અસાધારણ લોકો મળી આવશે જે સાંસ્કૃતિક વારસાના સંરક્ષણ માટે આગળ આવ્યા છે. ડી. વૈકુંઠમ્ લગભગ ૫૦ વર્ષથી ચેરિયાલ લોકકળા (Folk Art) ને લોકપ્રિય બનાવવામાં લાગેલા છે. તેલંગાણા સાથે જોડાયેલી આ કળાને આગળ વધારવાનો તેમનો આ પ્રયાસ અદ્ભુત છે. ચેરિયાલ પેઇન્ટિંગને તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયા ખૂબ જ અદ્વિતીય છે. તે એક સ્ક્રૉલના સ્વરૂપમાં વાર્તાઓને સામે લાવે છે. તેમાં આપણા ઇતિહાસ અને પ્રાચીન કથાઓની પૂરી ઝલક મળે છે. છત્તીસગઢમાં નારાયણપુરના બુટલુરામ માથરાજી અબૂઝમાડિયા જનજાતિની લોકકળાને સંરક્ષિત કરવામાં લાગેલા છે. છેલ્લા ચાર દાયકાઓથી તેઓ પોતાના આ મિશનમાં લાગેલા છે. તેમની આ કળા 'બેટી બચાઓ-બેટી પઢાઓ' અને 'સ્વચ્છ ભારત' જેવાં અભિયાનો સાથે લોકોને જોડવામાં ખૂબ જ અસરકારક રહી છે.

દુનિયાના અલગ-અલગ દેશોમાં લોકો ભારતીય કળા અને સંસ્કૃતિથી મંત્રમુગ્ધ થઈ રહ્યા છે

સાથીઓ, અત્યારે આપણે વાત કરી રહ્યા હતા કાશ્મીરની ઘાટીઓથી લઈને છત્તીસગઢનાં જંગલો સુધી, આપણી કળા અને સંસ્કૃતિ કેવી રીતે નવા-નવા રંગો વિખેરી રહી છે, પરંતુ આ વાત અહીં સમાપ્ત નથી થતી. આપણી આ કળાની ફોરમ દૂર-દૂર સુધી ફેલાઈ રહી છે. દુનિયાના અલગ-અલગ દેશોમાં લોકો ભારતીય કળા અને સંસ્કૃતિથી મંત્રમુગ્ધ થઈ રહ્યા છે. જ્યારે હું તમને ઉધમપુરમાં ગૂંજતી સારંગીની વાત કરી રહ્યો હતો ત્યારે મને યાદ આવ્યું કે હજારો માઈલ દૂર, રશિયાના શહેર યાકૂત્સ્કમાં કેવી ભારતીય કળાની મધુર ધૂન ગૂંજી રહી હતી. કલ્પના કરો, ઠંડીનો એક અડધો દિવસ માઇનસ 65 ડિગ્રી તાપમાન, ચારે તરફ બરફની સફેદ ચાદર અને ત્યાં એક થિયેટરમાં દર્શક મંત્રમુગ્ધ થઈને જોઈ રહ્યો છે- કાલિદાસનું 'અભિજ્ઞાન શાકુંતલમ્'. શું તમે વિચારી શકો છો, દુનિયાના સૌથી ઠંડા શહેર યાકૂત્સ્કમાં, ભારતીય સાહિત્યની ઉષ્ણતા ! આ કલ્પના નથી, સત્ય છે- આપણને બધાને ગર્વ અને આનંદ આપનારું સત્ય.

**જ્યાં જ્યાં છે કળા,
ત્યાં-ત્યાં છે ભારત
જ્યાં જ્યાં છે સંસ્કૃતિ,
ત્યાં-ત્યાં છે ભારત**

સાથીઓ, કેટલાંક અઠવાડિયાં પહેલાં, હું લાઓસ પણ ગયો હતો. તે નવરાત્રિનો સમય હતો અને ત્યાં મેં કંઈક અદ્ભુત જોયું. સ્થાનિક કલાકારો 'ફલક ફલમ્' પ્રસ્તુત કરી રહ્યા હતા – 'લાઓસની રામાયણ'. તેમની આંખોમાં એ જ ભક્તિ, તેમના સ્વરમાં એ જ સમર્પણ હતું, જે રામાયણ પ્રત્યે આપણા મનમાં છે. આ જ રીતે કુવૈતમાં શ્રી અબ્દુલ્લા અલ બારુને રામાયણ અને મહાભારતનો અરબીમાં અનુવાદ કર્યો છે. આ કાર્ય માત્ર અનુવાદ નથી, પરંતુ બે મહાન સંસ્કૃતિઓની વચ્ચે એક સેતુ છે. તેમનો આ પ્રયાસ અરબ જગતમાં ભારતીય સાહિત્ય પ્રત્યેની નવી સમજને વિકસિત કરી રહ્યો છે. પેરુથી એક બીજું પ્રેરક ઉદાહરણ છે – એરલિંદા ગાર્સિયા (Erlinda Garcia). તેઓ ત્યાંના યુવાઓને ભરતનાટ્યમ્ શીખવાડી રહ્યાં છે અને મારિયા વાલદેસ (Maria Valdez) ઓડિસી નૃત્યનું પ્રશિક્ષણ આપી રહ્યાં છે. આ કળાઓથી પ્રભાવિત થઈને, દક્ષિણ અમેરિકાના અનેક દેશોમાં 'ભારતીય શાસ્ત્રીય નૃત્યો'ની ધૂમ મચેલી છે.

સાથીઓ, વિદેશી ધરતી પર ભારતનાં આ ઉદાહરણો દર્શાવે છે કે ભારતીય સંસ્કૃતિની શક્તિ કેટલી અદ્‌ભુત છે. તે સતત વિશ્વને પોતાની તરફ આકર્ષિત કરી રહી છે.

જ્યાં જ્યાં છે કળા, ત્યાં-ત્યાં છે ભારત, જ્યાં જ્યાં છે સંસ્કૃતિ, ત્યાં-ત્યાં છે ભારત.

આજે દુનિયાભરના લોકો ભારતને જાણવા માગે છે, ભારતના લોકોને જાણવા માગે છે. આથી તમને બધાને એક અનુરોધ પણ છે, તમારી આસપાસ આવી સાંસ્કૃતિક પહેલને #CulturalBridgesની સાથે વહેંચો. 'મન કી બાત'માં આપણે આવાં ઉદાહરણો પર આગળ પણ ચર્ચા કરીશું.

ફિટ ઈન્ડિયા સ્કૂલ અવર્સ

મારા પ્રિય દેશવાસીઓ, દેશના મોટા હિસ્સામાં ઠંડીની ઋતુ ચાલુ થઈ ગઈ છે. પરંતુ ફિટનેસનું પેશન, ફિટ ઈન્ડિયાની સ્પિરિટ- તેને કોઈ પણ ઋતુથી કોઈ ફરક નથી પડતો. જેને ફિટ રહેવાની ટેવ હોય છે, તે ઠંડી, ગરમી અને વરસાદ, કંઈ નથી જોતા. મને આનંદ છે કે ભારતમાં હવે લોકો ફિટનેસ માટે ઘણા જાગૃત થઈ રહ્યા છે. તમે પણ જોઈ રહ્યા હશો કે તમારી આસપાસના બગીચાઓમાં લોકોની સંખ્યા વધી રહી હશે. બગીચાઓમાં ફરતા વૃદ્ધો, નવયુવાનો અને યોગ કરતા પરિવારોને જોઈને, મને સારું લાગે છે. મને યાદ છે, જ્યારે હું યોગ દિવસ પર શ્રીનગર હતો, વરસાદ છતાં, અનેક લોકો 'યોગ' માટે એકત્ર થયા હતા. હમણાં કેટલાક દિવસ પહેલાં શ્રીનગરમાં જે મેરેથૉન થઈ, તેમાં પણ મને ફિટ રહેવાનો આ જ ઉત્સાહ દેખાયો. ફિટ ઈન્ડિયાની આ ભાવના, હવે એક લોકચળવળ બની રહી છે.

સાથીઓ, મને એ જોઈને સારું લાગે છે કે, આપણી શાળાઓ, બાળકોની ફિટનેસ પર હવે વધુ ધ્યાન આપી રહી છે. ફિટ ઈન્ડિયા સ્કૂલ અવર્સ પણ એક અનોખી પહેલ છે. શાળા પોતાના પહેલા પિરિયડનો ઉપયોગ અલગ-અલગ ફિટનેસ પ્રવૃત્તિ માટે કરી રહી છે. અનેક સ્કૂલોમાં, કોઈ દિવસ બાળકો પાસે યોગ કરાવાય છે, તો કોઈ દિવસ એરોબિક્સનાં સત્રો હોય છે, તો એક દિવસ સ્પૉર્ટ્સ સ્કિલ પર કામ કરવામાં આવે છે, કોઈ દિવસ ખો-ખો અને કબડ્ડી જેવી પારંપરિક રમતો રમાડાય છે અને તેની અસર પણ ખૂબ સારી છે. હાજરી વધી રહી છે, બાળકોની એકાગ્રતા વધી રહી છે અને બાળકોને મજા પણ આવે છે.

સાથીઓ, હું સારા સ્વાસ્થ્યની આ ઊર્જા દરેક જગ્યાએ જોઈ રહ્યો છું. 'મન કી બાત'માં પણ, ઘણા બધા શ્રોતાઓએ મને પોતાનો અનુભવ મોકલ્યો છે. કેટલાક લોકો તો ખૂબ જ રોચક પ્રયોગ કરી રહ્યા છે. જેમ કે એક ઉદાહરણ છે ફેમિલી ફિટનેસ અવરનું, એટલે કે એક પરિવાર, પ્રત્યેક શનિ-રવિ એક કલાક ફેમિલી ફિટનેસ એક્ટિવિટી માટે આપી રહ્યો છે. એક બીજું ઉદાહરણ સ્વદેશી રમતોને પુનર્જીવિત કરવાનું છે એટલે કે કેટલાક પરિવારો પોતાનાં બાળકોને પરંપરાગત રમતો શીખવાડી રહ્યા છે, રમાડી રહ્યા છે. તમે પણ પોતાના ફિટનેસ રૂટિનનો અનુભવ #fitindiaના નામે સૉશિયલ મીડિયા પર અવશ્ય જણાવો. હું દેશના લોકોને એક આવશ્યક જાણકારી પણ આપવા માગું છું. આ વખતે 31 ઑક્ટોબરે સરદાર પટેલની જયંતીની સાથે દિવાળીનું પર્વ પણ છે. આપણે પ્રત્યેક વર્ષે 31 ઑક્ટોબરે 'રાષ્ટ્રીય એકતા દિવસ' પર 'રન ફોર યુનિટી'નું આયોજન કરીએ છીએ. દિવાળીના કારણે આ વખતે 29 ઑક્ટોબરે એટલે કે મંગળવારે 'રન ફોર યૂનિટી'નું આયોજન કરવામાં આવશે. મારો આગ્રહ છે કે, વધુમાં વધુ સંખ્યામાં તેમાં ભાગ લો – દેશની એકતાના મંત્ર સાથે જ ફિટનેસના મંત્રને પણ બધી તરફ ફેલાવો.

મારા પ્રિય દેશવાસીઓ, 'મન કી બાત'માં આ વખતે આટલું જ. તમે તમારો ફીડબેક જરૂર મોકલતા રહો. આ તહેવારોનો સમય છે. 'મન કી બાત'ના શ્રોતાઓને ધનતેરસ, દિવાળી, છઠ પૂજા, ગુરુ નાનક જયંતી અને બધાં પર્વોની ખૂબ-ખૂબ શુભકામનાઓ. તમે બધા પૂરા ઉત્સાહ સાથે તહેવાર મનાવો – વૉકલ ફોર લૉકલનો મંત્ર યાદ રાખો, પ્રયાસ કરો કે તહેવારો દરમિયાન તમારા ઘરમાં સ્થાનિક દુકાનદારો પાસેથી ખરીદાયેલો સામાન અવશ્ય આવે. એક વાર ફરી, તમને બધાને, આવનારાં પર્વોનાં ઘણાં-ઘણાં વધામણાં.

ધન્યવાદ.

એક સમય હતો જ્યારે નર્મદાની પ્રદક્ષિણા કરીને પુણ્ય મળતું હતું, હવે યુગ બદલાયો છે અને માતા નર્મદા પોતે ગામડે ગામડે ફરીને પુણ્ય વહેંચે છે

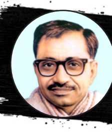

વિશ્વમાં ભારતને જોવા માટે એક નવી દૃષ્ટિ રચાઈ રહી છે ભારતની ક્ષમતા લોકોમાં ઓળખાવા લાગી છે - પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી

જે પ્રોજેક્ટનો શિલાન્યાસ અને ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું છે તે આપણા ખેડૂતોના કલ્યાણ માટે, કૃષિકાર્ય કરતા લોકોની સમૃદ્ધિ માટે છે

દિવાળી અને ધનતેરસ દરવાજા ખટખટાવી રહ્યા છે, આ શુભ કાર્યોનો સમય છે. એક તરફ સંસ્કૃતિની ઉજવણી છે, બીજી તરફ વિકાસની ઉજવણી છે, અને આ ભારતની નવી છાપ છે. હેરિટેજ અને ડેવલપમેન્ટની વહેંચણીનું કામ ચાલી રહ્યું છે. આજે મને ગુજરાતના વિકાસને લગતી અનેક યોજનાઓનો શિલાન્યાસ અને ઉદ્ઘાટન કરવાનો મોકો મળ્યો. આજે અહીં આવતા પહેલાં હું વડોદરામાં હતો, અને ભારતની આ પ્રકારની પ્રથમ ફેક્ટરીનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું છે. આપણું ગુજરાત, આપણું વડોદરા અને આપણું અમરેલી ગાયકવાડનું છે અને વડોદરા પણ ગાયકવાડનું છે. અને આ ઉદ્ઘાટનમાં આપણા વાયુસેના માટે મેડ ઇન ઇન્ડિયા એરક્રાફ્ટ બનાવવાની ફેક્ટરીનું ઉદ્ઘાટન પણ સામેલ હતું. એટલું કહો કે છાતી ફાટી જાય કે નહીં. બોલો જરા, અમરેલીના લોકો, નહીંતર તમારે અમારા રૂપાલાના ડાયરા વાંચવા પડશે. અને અહીં આવ્યા બાદ મને ભારત માતા સરોવરનું ઉદ્ઘાટન કરવાનો મોકો મળ્યો. અહીંના પ્લેટફોર્મ પરથી પાણી, રસ્તા અને રેલવેના ઘણા લાંબા ગાળાના પ્રોજેક્ટનો શિલાન્યાસ અને ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. આ તમામ પ્રોજેક્ટ સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છનું જીવન સરળ બનાવવાના પ્રોજેક્ટ છે. અને એવા પ્રોજેક્ટ છે જે વિકાસને નવી ગતિ આપે છે. જે પ્રોજેક્ટનો શિલાન્યાસ અને ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું છે તે આપણા ખેડૂતોના કલ્યાણ માટે, કૃષિકાર્ય કરતા લોકોની સમૃદ્ધિ માટે છે. અને આપણા યુવાનો માટે રોજગાર... આ માટે ઘણી તકોનો આધાર પણ છે. કચ્છ, સૌરાષ્ટ્ર, ગુજરાતનાં મારાં તમામ ભાઈ–બહેનોને અનેક પ્રોજેક્ટ માટે મારી શુભેચ્છાઓ.

આ ભૂમિએ એવાં રત્નો આપ્યાં છે જેણે માત્ર જિલ્લાને જ નહીં પરંતુ ગુજરાત અને દેશને ગૌરવ અપાવ્યું છે

મિત્રો, સૌરાષ્ટ્ર અને અમરેલીની ધરતી એટલે કે આ ભૂમિએ અનેક રત્નો આપ્યાં છે. અમરેલી ઐતિહાસિક, સાંસ્કૃતિક, સાહિત્યિક અને રાજકીય દરેક રીતે ભવ્ય ભૂતકાળ ધરાવે છે. આ એ જ ભૂમિ છે જેણે યોગીજી મહારાજને આપી હતી, આ એ જ ભૂમિ છે જેણે ભોજા ભગતને આપી હતી. અને ગુજરાતના જાહેર જીવનમાં ભાગ્યે જ એવી કોઈ સાંજ હશે જ્યારે ગુજરાતના કોઈ

ખૂણે દુલા ભાયા કાગ યાદ ન હોય. એવો એક પણ ડાયરો કે લોકવાર્તા નહીં હોય જેમાં કાગ બાપુની ચર્ચા ન થઈ હોય. અને આજે જે માટી પર આજે પણ વિદ્યાર્થીકાળથી જીવનના અંત સુધી રે પંખીડાં સુખથી ચણજો... કવિ કલાપી અને કદાચ કલાપીનો આત્મા આજે તૃપ્ત થશે કે પાણી આવ્યું.. રે પંખીડાં સુખથી ચણજો, હવે તેના દિવસો સુવર્ણ થયા છે. અને આ અમરેલી છે, આ જાદુઈ ભૂમિના લાલ પણ અહીંથી આવે છે, અને આપણા રમેશભાઈ પારેખ, આધુનિક કવિતાના પ્રણેતા અને ગુજરાતના પ્રથમ મુખ્યમંત્રી જીવરાજભાઈ મહેતાને યાદ કરીએ, જેમને પણ આ ભૂમિએ જ આપણને આપ્યા હતા. અહીંના બાળકોએ પ્રતિકૂળ સંજોગોનો સામનો કર્યો છે અને પડકારોનો સામનો કર્યો છે. જેઓ કુદરતી આફતો સામે ઝૂકવાને બદલે તાકાતનો માર્ગ પસંદ કરે છે તેઓ આ ધરતીના સંતાનો છે. અને કેટલાક ઉદ્યોગપતિઓ તેમાંથી બહાર આવ્યા છે. આ ભૂમિએ એવાં રત્નો આપ્યાં છે જેણે માત્ર જિલ્લાને જ નહીં પરંતુ ગુજરાત અને દેશને ગૌરવ અપાવ્યું છે. અને સમાજ માટે જે કંઈ થઈ શકે તે કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. અને અમારો ધોળકિયા પરિવાર પણ આ જ પ્રક્રિયાને આગળ ધપાવી રહ્યો છે. પાણી માટે ગુજરાત સરકારની 80/20 યોજના જ્યારથી ગુજરાતમાં ભાજપની સરકાર આવી છે ત્યારથી અમે પાણીને પ્રાથમિકતા આપી છે. 80/20 યોજના અને જનભાગીદારી, ચેકડેમ બાંધવા, ખેત તલાવડીઓ બનાવવાં, તળાવો ઊંડાં કરવાં, જળમંદિરો બનાવવાં, તલાવડી ખોદવા, ગમે તેટલા પ્રયત્નો... મને યાદ છે કે જ્યારે હું મુખ્યમંત્રી તરીકે અખિલ ભારતીય સભાઓમાં જ્યારે હું જતો હતો ત્યારે કહેતો કે અમારે ગુજરાતના બજેટનો મોટો હિસ્સો પાણી માટે ખર્ચવો પડે છે, ત્યારે ભારતની અનેક સરકારોના મુખ્યમંત્રીઓ અને વડાઓ મારી સામે એવું જોતા હતા કે તમને આ ક્યાંથી મળ્યું. મેં તેમને કહ્યું કે મારા ગુજરાતમાં ઘણા જળસંપન્ન લોકો છે અને જો એક વાર પાણી મળશે તો મારું આખું ગુજરાત જળસંપન્ન બની જશે. આ સંસ્કૃતિ આપણા ગુજરાતની છે. અને 80/20 યોજનામાં ઘણા લોકો જોડાયા હતા. સમાજ, ગામ બધાએ ભાગ લીધો, મારા ધોળકિયા પરિવારે તેને મોટા પાયે ઉપાડ્યો, નદીઓને જીવંત કરી. અને નદીઓને જીવંત રાખવાનો આ માર્ગ છે. અમે 20 નદીઓ દ્વારા નર્મદા નદી સાથે જોડાયેલા હતા. અને નદીઓમાં નાનાં તળાવો બનાવવાનો વિચાર અમારા મનમાં આવ્યો. જેથી આપણે માઈલ સુધી પાણીનો બચાવ કરી શકીએ. અને પાણી જમીનમાં ઊતરી જાય પછી અમૃત આવ્યા વિના ના રહે ભાઈ. ગુજરાતના લોકોને કે સૌરાષ્ટ્રના લોકોને કે કચ્છના લોકોને પાણીનું મહત્ત્વ સમજાવવાની જરૂર નથી, કોઈ પુસ્તકમાં શીખવવાની જરૂર નથી, કારણ કે તેઓ સવારે ઊઠીને સમસ્યાઓમાંથી પસાર થયા હશે, તેઓ તેમની સમસ્યાઓ બરાબર જાણે છે, તેઓ જાણે છે કે સમસ્યાઓના પ્રકારો શું છે? અને આપણને એ પણ યાદ છે કે પાણીની આ અછતને કારણે આપણું આખું સૌરાષ્ટ્ર સ્થળાંતર કરતું હતું, કચ્છ સ્થળાંતર કરતું હતું. અને આપણે એ દિવસો પણ જોયા છે જ્યારે શહેરોમાં 8-8 લોકો એક રૂમમાં રહેવા મજબૂર હતા અને આજે આપણે દેશમાં પહેલીવાર જળશક્તિ મંત્રાલય બનાવ્યું છે, કારણ કે આપણે તેનું મહત્ત્વ જાણીએ છીએ. અને આજે આ તમામ પ્રયાસોને અનુરૂપ સંજોગો બદલાયા છે, હવે દરેક ગામડા સુધી નર્મદાનું પાણી પહોંચાડવાના અમારા અથાક પ્રયાસોને સફળતા મળી છે. મને યાદ છે કે એક સમય હતો જ્યારે નર્મદાની પ્રદક્ષિણા કરીને પુણ્ય મળતું હતું, હવે યુગ બદલાયો છે અને માતા નર્મદા પોતે ગામડે ગામડે ફરીને પુણ્ય વહેંચે છે અને પાણી પણ વહેંચી રહી છે. સરકારની જળસંચય યોજના સૌની યોજના છે. મને યાદ છે કે જ્યારે મેં સૌની સ્કીમ પહેલીવાર શરૂ

કરી હતી ત્યારે કોઈ માનવા તૈયાર નહોતું કે આવું થશે. અને કેટલાક કુટિલ લોકોએ હેડલાઇન પણ બનાવી કે મોદી ચૂંટણીનો સામનો કરી રહ્યા છે તેથી તેમણે ગપગોળા છોડ્યા. પરંતુ આ તમામ યોજનાઓએ કચ્છ, સૌરાષ્ટ્રને નવજીવન આપ્યું છે અને તમારું સ્વપ્ન સાકાર કરીને તમારી સામે હરિયાળી ધરતી જોવાનો આનંદ પણ આપ્યો છે. નિર્મળ લાગણીથી કરેલ સંકલ્પ કેવી રીતે પરિપૂર્ણ થાય છે તેનું આ ઉદાહરણ છે. અને જ્યારે મેં દેશના લોકોને કહ્યું કે હું આટલો મોટો પાઈપ નાંખી રહ્યો છું કે તમે પાઈપ દ્વારા મારુતિ કાર ચલાવી શકશો તો લોકોને આશ્ચર્ય થયું. આજે ગુજરાતના ખૂણે–ખૂણે ભૂગર્ભ પાઈપો છે જેમાંથી પાણી નીકળે છે. ગુજરાતે આ કામ કર્યું છે. જો નદીની ઊંડાઈ વધારવી હોય તો ચેકડેમ બનાવવો પડશે, બીજું કંઈ નહીં તો બેરેજ બનાવવો પડશે, અમારે તેટલું દૂર જવું પડશે પણ પાણી બચાવવું પડશે. ગુજરાતે આ અભિયાનને સારી રીતે પકડ્યું, લોકભાગીદારીથી પકડ્યું, જેના કારણે આજુબાજુના વિસ્તારોમાં પીવાનું પાણી પણ શુદ્ધ થવા લાગ્યું, આરોગ્યમાં પણ સુધારો થવા લાગ્યો અને નવા નવા પ્રોજેક્ટના કારણે બે દાયકામાં દરેક ઘર સુધી પાણી પહોંચાડવાનું સપનું અને ખેતરથી ખેતર સુધી પાણી પહોંચાડવાની ઇચ્છા પૂર્ણ થઈ ગઈ. એ સત્ય છે કે સંતોષની લાગણી થઈ રહી છે. આજે 18-20 વર્ષના લબરમૂછિયાને કદાચ ખબર પણ નહીં હોય કે તેને પાણી વિના કેટલી મુશ્કેલીનો સામનો કરવો પડતો હતો, આજે તે નળ ચાલુ કરીને ન્હાતો હશે, તેને ખબર નહીં હોય કે પહેલાં તેની માતાએ કેટલાં વાસણો લઈને 3-4 કિલોમીટર જવું પડતું હતું. ગુજરાતે કરેલી કામગીરી આજે દેશ સમક્ષ ઉદાહરણરૂપ સાબિત થઈ રહી છે. ગુજરાતમાં આજે પણ દરેક ઘર અને ખેતરમાં પાણી પહોંચાડવાનું અભિયાન એટલી જ નિષ્ઠા અને પવિત્રતા સાથે ચાલી રહ્યું છે. નવદ–ચાવંડ બલ્ક પાઈપલાઈન પ્રોજેક્ટના પાણીનો લાભ લગભગ 1300 ગામો અને 35થી વધુ શહેરોને મળશે. અમરેલી, બોટાદ, રાજકોટ, જૂનાગઢ, પોરબંદર જિલ્લાના લાખો લોકો આ પાણીના હકદાર બનશે અને દરરોજ અંદાજે 30 કરોડ લીટર વધારાનું પાણી આ વિસ્તારોમાં પહોંચશે. આજે પાણી પુરવઠા યોજનાના બીજા તબક્કાનો શિલાન્યાસ પણ કરવામાં આવ્યો હતો. મહુવા, તળાજા, પાલિતાણા આ પ્રોજેક્ટના ત્રણ તાલુકાઓ છે અને પાલિતાણા યાત્રાધામ અને પ્રવાસીઓ માટે મહત્ત્વનું સ્થળ છે જે સમગ્ર પંથકના અર્થતંત્રને ચલાવે છે. આ પ્રોજેક્ટ પૂર્ણ થવાથી 100થી વધુ ગામડાંઓને સીધો લાભ મળવાનો છે.

દરેક જિલ્લામાં 75 અમૃત સરોવર બનાવવાનું આયોજન કર્યું અને લગભગ 75 હજાર જગ્યાએ તળાવ બનાવવાનું કામ ચાલી રહ્યું છે, 60,000થી વધુ તળાવો આજે પણ જીવનથી ભરપૂર છે

મિત્રો, આજે, જળ યોજનાઓનો શિલાન્યાસ અને ઉદ્‌ઘાટન સરકાર–સમાજની ભાગીદારી સાથે સંબંધિત છે. આ એક ઉત્તમ ઉદાહરણ છે અને અમે જનભાગીદારી પર ભાર મૂકીએ છીએ. કારણ કે જો પાણીની મહત્ત્વની વિધિ કરવામાં આવશે તો તે લોકભાગીદારીથી હાથ ધરવામાં આવશે. આઝાદીનાં 75 વર્ષ પૂર્ણ થયાં ત્યારે સરકાર અનેક કાર્યક્રમોનું આયોજન કરી શકી હોત. મોદીના નામનાં બોર્ડ લગાવવાના ઘણા કાર્યક્રમો થયા હોત પરંતુ અમે એવું કર્યું નહીં, અમે દરેક ગામમાં અમૃત સરોવર બનાવવાની યોજના બનાવી અને દરેક જિલ્લામાં 75 અમૃત સરોવર બનાવવાનું આયોજન કર્યું અને છેલ્લી માહિતી એવી છે કે કેટલીક જગ્યાએ લગભગ 75 હજાર જગ્યાએ તળાવ બનાવવાનું કામ ચાલી રહ્યું છે. 60,000થી વધુ તળાવો આજે પણ જીવનથી ભરપૂર છે. આ ભાવિ પેઢીઓની સેવા કરવી એ એક વિશાળ ઉપક્રમ છે અને તેને કારણે પડોશમાં પાણીના સ્તરમાં વધારો થયો છે. કેચ ધ રેઈન અભિયાન શરૂ કર્યું અને હું દિલ્હી ગયો ત્યારે અહીંનો અનુભવ કામમાં આવ્યો. અને તેની સફળતા પણ એક મોટું ઉદાહરણ બની છે. પાણીના દરેક ટીપાને બચાવવા માટે, પછી તે કુટુંબ હોય, ગામ હોય કે વસાહત, લોકોને પાણી બચાવવા માટે પ્રેરિત કરવા પડશે, અને સદ્‌નસીબે સી.આર પાટીલ હવે અમારી કેબિનેટમાં છે. તેમને ગુજરાતના પાણીનો અનુભવ છે. હવે આખા દેશમાં લખાઈ રહ્યું છે. અને પાટીલજીએ કેચ ધ રેઈનના કામને તેમના મહત્ત્વના કાર્યક્રમોમાંના એક તરીકે લીધું છે. ગુજરાતની સાથે સાથે રાજસ્થાન, મધ્યપ્રદેશ, બિહાર જેવા દેશનાં અનેક રાજ્યોમાં જનભાગીદારીથી હજારો રિચાર્જ કુવાઓનું બાંધકામ શરૂ થયું છે.

થોડા સમય પહેલાં અમને દક્ષિણ ગુજરાતના સુરતમાં વીડિયો કોન્ફરન્સ દ્વારા એક કાર્યક્રમમાં ભાગ લેવાની તક મળી હતી, જ્યાં લોકો તેમના પૂર્વજોનાં ગામડાંઓમાં રિચાર્જ કૂવા બનાવવાનું કામ કરી રહ્યા છે, જેનાથી પરિવારની કેટલીક સંપત્તિ ગામમાં પાછી આવશે. આ એક નવો રોમાંચક વિકાસ છે, ગામનું પાણી ગામમાં રહે, સરહદનું પાણી સરહદની અંદર રહે, આ અભિયાન બીજું મોટું પગલું છે. અને વિશ્વના ઘણા દેશોમાં બહુ ઓછો વરસાદ પડે છે અને તેઓ પાણી બચાવે છે, અને તે બચાવેલા પાણી પર ચાલે છે. જો તમે ક્યારેય પોરબંદરમાં મહાત્મા ગાંધીના ઘરની મુલાકાત લો, તો તમને જમીનની નીચે 200 વર્ષ જૂની પાણી સંગ્રહ કરવાની ટાંકી જોવા મળશે. આપણા લોકો 200-200 વર્ષ પહેલાં જ પાણીનું મહત્ત્વ સમજી ચૂક્યા છે.

જે ખેડૂત એક પાક ઉગાડવામાં મુશ્કેલી અનુભવતો હતો તેણે ત્રણ પાક લેવાનું શરૂ કર્યું

મિત્રો, હવે પાણીની આ ઉપલબ્ધતાને કારણે ખેતી કરવી સરળ બની ગઈ છે, પરંતુ અમારો મૂળ મંત્ર છે – બુંદ, વધુ પાક, એટલે કે ગુજરાતમાં આપણે સૂક્ષ્મ સિંચાઈ એટલે કે સ્પ્રિંકલર પર પણ ભાર મૂક્યો છે. ગુજરાતના ખેડૂતોએ પણ આ વાતને આવકારી હતી. આજે જ્યાં જ્યાં નર્મદાનું પાણી પહોંચ્યું છે ત્યાં ત્રણ પાક થાય છે, જે ખેડૂત એક પાક ઉગાડવામાં મુશ્કેલી અનુભવતો હતો તેણે ત્રણ પાક લેવાનું શરૂ કર્યું છે. આવી સ્થિતિમાં તેમના ઘરમાં ખુશી અને ઉલ્લાસનું વાતાવરણ રહે છે. આજે અમરેલી જિલ્લો આપણા કૃષિ ક્ષેત્રે આગળ આવી રહ્યો છે, કપાસ, મગફળી, તલ, બાજરી, જાફરાબાદ બાજરી, હું દિલ્હીમાં તેની પ્રશંસા કરું છું. અમારા હીરાભાઈ મને મોકલે છે. અને આપણી અમરેલીની કેસર કેરીને હવે GI ટેગ મળી ગયો છે. અને તેના કારણે જ અમરેલીની કેસર કેરી તેના જીઆઈ ટેગ સાથે વિશ્વભરમાં જાણીતી બની છે. કુદરતી ખેતી અમરેલીની ઓળખ બની છે. આપણા રાજ્યપાલ તેના પર મિશન મોડમાં કામ કરી રહ્યા છે. તેમાં પણ અમરેલીના પ્રગતિશીલ ખેડૂતો પોતાની જવાબદારી સાથે આગળ વધી રહ્યા છે. હાલોલમાં કુદરતી ખેતીની અલગ યુનિવર્સિટી વિકસાવવામાં આવી છે. તે યુનિવર્સિટી હેઠળ અમરેલીને પ્રથમ કુદરતી ખેતી કોલેજ મળી છે. તેનું કારણ એ છે કે અહીંના ખેડૂતો આ નવા પ્રયોગ માટે પ્રતિબદ્ધ છે. તેથી જો અહીં ઉપયોગ કરવામાં આવે તો તેનો પાક તરત જ પાકી જાય છે અને પ્રયાસ એ છે કે વધુ ને વધુ ખેડૂતો પશુપાલન કરે અને ગાયોનું પણ પાલન કરે અને કુદરતી ખેતીનો પણ લાભ લે. અહીં અમરેલીમાં ડેરી ઉદ્યોગ, મને યાદ છે કે અગાઉ એવા કાયદા હતા કે ડેરી કરો તો ગુનો ગણાતો. મેં એ બધું ફેંકી દીધું અને અહીં આવીને અમરેલીમાં ડેરી ઉદ્યોગ શરૂ કર્યો. તે ખૂબ જ ઓછા સમયમાં વિકસિત થયું અને તે સહકાર અને સહયોગના આ સંયુક્ત પ્રયાસનું પરિણામ છે. મને યાદ છે કે જ્યારે 2007માં અપની અમર ડેરી શરૂ થઈ ત્યારે 25 ગામોમાં સહકારી મંડળીઓ હતી. આજે ખરેખર 700થી વધુ ગામો છે. આ ડેરી સમિતિઓ 700થી વધુ ગામોમાં આ ડેરી સાથે સંકળાયેલી છે. અને મને મળેલી છેલ્લી માહિતી મુજબ આ ડેરીમાં દરરોજ 1.25 લીટર દૂધ ભરાય છે. આ એક સંપૂર્ણ ક્રાંતિ છે ભાઈ, અને માત્ર એક જ રસ્તો નહીં, આપણે વિકાસના ઘણા રસ્તાઓ પકડ્યા છે, ભાઈ.

સૂર્ય ઘર યોજના, પીએમ સૂર્ય ઘર મફત વીજળી યોજના દ્વારા તમામ પરિવારો એક વર્ષમાં 25થી 30 હજાર રૂપિયા વીજળીના બિલમાં બચાવી શકે છે

મિત્રો, હું બીજી વાત માટે પણ ખુશ છું, મેં આ વર્ષો પહેલાં કહ્યું હતું, મેં બધાની સામે કહ્યું હતું અને મેં કહ્યું હતું કે આપણે શ્વેત ક્રાંતિ કરવી જોઈએ, હરિયાળી ક્રાંતિ કરવી જોઈએ, પરંતુ હવે આપણે મીઠી ક્રાંતિ કરવાની છે. મધનું ઉત્પાદન કરવું છે, હની માત્ર ઘરમાં બોલવા માટે નથી ભાઈ, મધ ખેતરમાં ઉત્પન્ન થવું જોઈએ અને ખેડૂતોને તેમાંથી વધુ આવક મેળવવી જોઈએ, આપણા દિલીપભાઈ અને રૂપાલાજીએ આ બાબત હાથ ધરી અને પોતાના ખેતરોમાં મધ ઉછેરવાનું શરૂ કર્યું, અને લોકોએ તેની તાલીમ લીધી. અને હવે અહીંનું મધ પણ પોતાની આગવી ઓળખ બનાવી રહ્યું છે. ખુશીની વાત છે. પર્યાવરણને લગતાં કામો ગમે તે હોય, અહીં જ્યારે વૃક્ષો વાવવાની વાત આવે છે, ત્યારે 'એક પેડ મા કે નામ' અભિયાન ગુજરાતે ઉપાડ્યું હતું, સમગ્ર દેશે ઉપાડી લીધું છે અને વિશ્વમાં 'એક પેડ મા કે નામ', હું

કહું તો જગતના લોકોની આંખો ચમકી ગઈ. દરેક તેની સાથે જોડાઈ રહ્યા છે. એક મોટું પર્યાવરણીય કાર્ય ચાલી રહ્યું છે અને બીજું મોટું પર્યાવરણીય કાર્ય આપણા વીજળીના બિલને શૂન્ય સુધી ઘટાડવાની દિશામાં કામ કરવાનું છે. સૂર્ય ઘર યોજના, આ પીએમ સૂર્ય ઘર મફત વીજળી યોજના, અમે એટલું મોટું કાર્ય ઉપાડ્યું છે કે તમામ પરિવારો એક વર્ષમાં 25થી 30 હજાર રૂપિયા વીજળીના બિલમાં બચાવી શકે છે અને એટલું જ નહીં, જે લોકો બચત વેચીને આવક મેળવે છે. વીજળી અને મેં હવે આ સ્કીમ શરૂ કરી છે, તમે મને ત્રીજી વખત કામ સોંપ્યું છે. અને અત્યાર સુધીમાં લગભગ 1.50 કરોડ પરિવારોએ નોંધણી કરાવી છે. અને આપણા ગુજરાતમાં 2 લાખ ઘરોની છત પર સોલાર પેનલ લગાવેલી છે, તેઓ વીજળીનું ઉત્પાદન કરે છે અને વીજળી વેચે છે. અને ઊર્જા બાબતે અમરેલી જિલ્લાએ પણ નવાં પગલાં ભર્યાં છે. આજે આપણા આ દુધડા ગામમાં ગોવિંદભાઈએ મિશન હાથ ધર્યું, છ મહિના પહેલાં ગોવિંદભાઈએ મને કહ્યું હતું કે મારે મારું આખું ગામ સૂર્ય ઘર બનાવવું છે, અને હવે કામ લગભગ પૂરું થઈ ગયું છે. અને તેના કારણે ગામડાના લોકો દર મહિને અંદાજે 75,000 રૂપિયાની વીજળીની બચત કરશે. દુધાડા ગામમાં જે ઘરોમાં સોલાર પ્લાન્ટ લગાવવામાં આવ્યા છે તેઓ દર વર્ષે રૂપિયા 4000 બચાવશે. દુધડા ગામ અમરેલીનું પ્રથમ સોલાર ગામ બની રહ્યું છે તે બદલ ગોવિંદભાઈ અને અમરેલીને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન.

વિશ્વમાં ભારતને જોવા માટે એક નવી દૃષ્ટિ રચાઈ રહી છે ભારતની ક્ષમતા લોકોમાં ઓળખાવા લાગી છે

મિત્રો, જેમ જેમ ભારત વિકાસ કરી રહ્યું છે તેમ તેમ વિશ્વમાં ભારતનું ગૌરવ વધી રહ્યું છે. સમગ્ર વિશ્વ ભારત તરફ નવી આશા સાથે જોઈ રહ્યું છે, વિશ્વમાં ભારતને જોવા માટે એક નવી દૃષ્ટિ રચાઈ રહી છે. ભારતની ક્ષમતા લોકોમાં ઓળખાવા લાગી છે. અને આજે સમગ્ર વિશ્વ ભારતને ગંભીરતાથી, ધ્યાનથી સાંભળી રહ્યું છે. અને દરેક જણ ચર્ચા કરી રહ્યા છે કે ભારતમાં શું શક્યતાઓ છે. અને તેમાં ગુજરાતનો રોલ છે, ગુજરાતે દુનિયાને બતાવ્યું છે કે ભારતનાં શહેરોનાં ગામડાંઓ કેટલી ક્ષમતાઓથી ભરેલાં છે. થોડા દિવસો પહેલાં, ગયા અઠવાડિયે, હું બ્રિક્સ સંમેલનમાં ભાગ લેવા માટે રશિયા ગયો હતો, ત્યાં વિશ્વના ઘણા દેશોના પ્રધાનમંત્રીઓ અને રાષ્ટ્રપતિઓ હતા, મને તેમની સાથે શાંતિથી વાત કરવાનો મોકો મળ્યો અને દરેકની પાસે એક જ વાત હતી. ભારત સાથે હાથ મિલાવવા. આપણે ભારતની વિકાસયાત્રામાં ભાગીદાર બનવું પડશે. તમામ દેશો પૂછી રહ્યા છે કે ભારતમાં રોકાણની શું શક્યતાઓ છે. જ્યારે હું રશિયાથી પાછો આવ્યો ત્યારે જર્મનીના ચાન્સેલર દિલ્હી આવ્યા અને તેમની સાથે એક મોટું પ્રતિનિધિમંડળ લાવ્યા, જર્મન ઉદ્યોગપતિઓ જેઓ આખા એશિયામાં રોકાણ કરે છે તેઓ બધાને દિલ્હી લાવ્યા. અને બધાને કહ્યું કે સાહેબ તમે બધા મોદી સાહેબને સાંભળો અને નક્કી કરો કે તમારે ભારતમાં શું કરવાનું છે. મતલબ કે જર્મની પણ ભારતમાં મોટા પાયે રોકાણ કરવા આતુર છે. એટલું જ નહીં, તેમણે એક મહત્ત્વની વાત કહી છે જે યુવાનોને ઉપયોગી થશે. અગાઉ જર્મની 20 હજાર વિઝા આપતું હતું, તેઓ આવ્યા અને જાહેરાત કરી કે તેઓ 90 હજાર વિઝા આપશે અને અમને યુવાનોની જરૂર છે, અમારે અમારી ફેક્ટરીમાં માનવબળની જરૂર છે. અને ભારતના યુવાનોની તાકાત ઘણી છે અને ભારતના લોકો કાયદાનું પાલન કરનારા લોકો છે, તેઓ એવા લોકો છે જેઓ સુખ અને શાંતિથી સાથે રહે છે. અમારે અહીં 90 હજાર લોકોની જરૂર છે અને તેમણે દર વર્ષે 90 હજાર લોકોને વિઝા આપવાની જાહેરાત કરી છે. હવે તક આપણા લોકોના હાથમાં છે કે તેઓ તેમની જરૂરિયાત મુજબ તૈયારી કરે. આજે સ્પેનના રાષ્ટ્રપતિ આવ્યા હતા, સ્પેને ભારતમાં આટલું મોટું રોકાણ કરવું જોઈએ, આજે વડોદરામાં ટ્રાન્સપોર્ટ ફેક્ટરી બનશે, તેના કારણે ગુજરાતના નાના ઉદ્યોગોને મોટો ફાયદો થશે. રાજકોટની નાની ફેક્ટરીઓ જે નાનાં ઓજારો બનાવે છે તે પણ ત્યાં આ એરક્રાફ્ટનું ઉત્પાદન કરવામાં આવશે. ગુજરાતના ખૂણે-ખૂણેથી નાના લેથ મશીન પર કામ કરતા લોકો પણ નાના-નાના પાર્ટ્સ બનાવીને આપશે, કારણ કે એક એરક્રાફ્ટમાં હજારો પાર્ટ્સ વપરાય છે અને દરેક ફેક્ટરી દરેક પાર્ટમાં માસ્ટરી ધરાવે છે. આ કામ આખા સૌરાષ્ટ્રમાં થાય છે, જ્યાં લઘુ ઉદ્યોગોનું માળખું છે... ભાઈ, આ માટે પાંચેય આંગળીઓ ઘીમાં છે, તેના કારણે રોજગારીની ઘણી તકો આવવાની છે. હું તમને ખૂબ ખૂબ શુભેચ્છા પાઠવું છું.

REGD. NO. GAMC 563/ 2024-26 VALID UP TO 31-12-2026 RNI NO. 38397/81 MANOGAT LICENCED TO POST WITHOUT PREPAYMENT NO.PMG/NG/077/2024-26 VALID UP TO 31-12-2026 PUBLISHED ON 10th & 25th OF EVERY MONTH AND PERMITTED TO POST AT PSO PATRIKA CHANNEL, AHMEDABAD-2 ON 12/13/14 & 27/28/29th OF EVERY MONTH

Editor : Publishers :
Surendrabhai Motilal Patel
on Behalf of
Bharatiya Janta Party-Gujarat Pradesh
Published From
Bharatiya Janta Party-Gujarat Pradesh
J. P. Chowk, Khanpur, Ahmedabad-380001.